

DÉL-ALFÖLDI REGIONÁLIS INNOVÁCIÓS STRATÉGIA

DÉL-ALFÖLDI REGIONÁLIS FEJLESZTÉSI ÜGYNÖKSÉG
2004.

DÉL-ALFÖLDI REGIONÁLIS INNOVÁCIÓS STRATÉGIA

**DÉL-ALFÖLDI REGIONÁLIS FEJLESZTÉSI ÜGYNÖKSÉG
MAGYARORSZÁG
2004.**

TARTALOM

I. BEVEZETÉS	4
II. DÉL-ALFÖLDI RÉGIÓ ÁTTEKINTÉSE	5
Földrajzi adottságok és természeti erőforrások	5
Lakosság	6
A régió gazdasága	7
A Dél-alföldi Régió mezőgazdasága	7
Ipar	8
Energia	9
Külföldi befektetés	10
Turizmus	11
A régió gazdaságának jövője	12
Felsőoktatás, kutatás-fejlesztés, képzés a Dél-alföldi Régióban	13
A régió infrastruktúrája és megközelíthetősége	14
A Transz-európai Közlekedési Hálózat a régióban	14
A különböző közlekedési ágazatok jelenlegi helyzete, megjósolható fejlesztési lehetőségek	15
Információs társadalom és informatika	18
III. A RÉGIÓ INNOVÁCIÓS HÁTTERE	19
Gazdasági háttér	19
Intézményi és emberi háttér	20
Felsőoktatás	25
Pénzügyi háttér	26
A K+F eredményei	28
IV. A DÉL-ALFÖLDI RIS MÓDSZERTANA	32
V. TANULMÁNYOK ÉS ELEMZÉS: A KÍNÁLATI ÉS KERESLETI OLDAL FELMÉRÉSE	34
A kínálati oldal elemzése	34
Kutatóközpontok	34
Hídképző szervezetek	35
Közösségi szervezetek	37
Következtetések	38
A keresleti oldal elemzése	40
Következtetések	52
VI. A SZÜKSÉGLET ÉS KÍNÁLAT ÖSSZEEGYEZTETÉSE: ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉS MOZGÁS ENGEDÉLYEZÉSE A REGIONÁLIS INNOVÁCIÓS STRATÉGIA FELÉ	53
Szükségletek és hiányok a humán erőforrás fejlesztésben	53
Szükségletek és hiányok az intézményi és infrastrukturális fejlesztésben	54
Partnerségekhez és hálózatokhoz kapcsolódó szükségletek és hiányok	56
Az innovációs tudatosság fejlesztésének szüksége (transzverzális szükséglet csomag)	57
VII. EREDMÉNYEK, AKCIÓTERVEK	59
Humán erőforrás fejlesztés	59
Intézményi és infrastrukturális fejlesztések	59
Innováció tudatosság fejlesztése az üzleti életben	60
Hálózatok	61
VIII. JÖVŐBELI KILÁTÁSOK	63
1. Euroregionális Innovációs Koncepció	63
2. A Dél-Alföldi Regionális Innovációs Stratégia: „Következő lépések”	63
A REGIONÁLIS INNOVÁCIÓS STRATÉGIA MEGVALÓSÍTÁSÁNAK EREDMÉNYEI 2005-BEN	65

„Lásd, amit mindenki lát,
de úgy gondolkozz, ahogy senki.”

Szent-Györgyi Albert
A régió Nobel díjas tudósa

I. BEVEZETÉS

Évekkel ezelőtt az üzleti tevékenységek fejlesztéséért felelős Európai Bizottság felismerte, hogy az Európai Unió országai nem fordítanak elegendő figyelmet az innovációs kezdeményezésekre, annak ellenére, hogy ezek nélkülözhetetlenek a versenyképes gazdaság folyamatos fejlődéséhez. A probléma megoldása érdekében regionális innovációs fejlesztési programok indultak. Az akkor még tagjelölt országok azért csatlakoztak ehhez a később sikeresnek bizonyuló programhoz, hogy közösen dolgozhassanak a már tapasztaltabb EU régiókkal.

A Dél-alföldi Régió sikertelenül csatlakozni ehhez a működő európai rendszerhez, amely jelenleg a világ legnagyobb innovációs hálózata. A jelenleg több mint 100 régiót felölelő hálózatban való tagságunk egyik legfontosabb előnye, hogy hasznosíthatjuk a tapasztaltabb régiók tudását és kapcsolatait. Egy olyan hálózat része lehetünk, amelyet a jövőben is nagy erők fognak támogatni, és ily módon hatékonyan képviselheti majd a gazdaság fejlesztésének érdekeit. Egy sikeres RIS (Regionális Innovációs Stratégia) projekt a magyar részvételű európai szintű kooperációk egy újabb jó példájává válhat.

A Dél-alföldi Régióban elindult RIS folyamat közvetlen célja, hogy segítsen megérteni, hogyan működik a régió jelenlegi innovációs rendszere, hogyan lehetne a már létező struktúrát úgy fejleszteni, hogy azt a nagyvállalatok és a kis- és középvállalkozások hatékonyabban tudják hasznosítani a végső cél, a gazdasági fejlődés érdekében.

Az Európai Unió belüli versenyképesség és befektetések tekintetében nem az országok, hanem közvetlenül a régiók versenyeznek egymással. Ezért kell az országos helyett a regionális szinten fogantatni a gazdaság fejlesztésére irányuló intézkedéseket. Együttműködő regionális innovációs rendszerekre van szükség országos innovációs rendszerek helyett.

Ez a jelentés a Dél-alföldi Régió két és fél éven át tartó Regionális Innovációs Stratégia projektjének eredményeit mutatja be.

Szeged, 2004. június 25.

Gyulai Tamás
Ügyvezető Igazgató
Dél-Alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség

II. DÉL-ALFÖLDI RÉGIÓ ÁTTEKINTÉSE

A Dél-alföldi Régió az új és minőségorientált megoldások régiója, ahol a fejlődés alapját az előnyös természeti adottságok, a gazdasági, szociális és kulturális örökség által támogatott innováció és együttműködés képezi. A régió nagy hagyományokkal rendelkező felsőoktatási és a kutatás-fejlesztési központokra támaszkodik, és igyekszik hasznosítani a különleges földrajzi elhelyezkedéséből adódó gazdasági és szociális kapcsolatban rejlő lehetőségeket is. A természetes adottságok fenntartható fejlesztése a helyi emberek és turisták számára kellemes és egészséges környezetet biztosít.

Hozzáértésükkel és szorgalmukkal a helyiek évszázadok óta jó minőségű mezőgazdasági termékeket állítanak elő. Napjainkban a megélhetésükért küzdenek, a tudásukban és jó földrajzi elhelyezkedésükben bízva építik jövőjüket, megalapozva ezzel a feltételeket a magas színvonalú oktatáshoz.

Földrajzi adottságok és természeti erőforrások

Területét tekintve a Dél-alföldi Régió a legnagyobb Magyarország délkeleti részén. A régiót délen Szerbia-Montenegró, keleten Románia határolja. Területe 18 339 km², ami az egész ország területének 19,7 %-a. Az Alföld, valamint az itt található több folyó (Duna, Tisza, Kőrös, Maros), jelenléte határozza meg a régió földrajzi karakterét.

A régió területének többsége mezőgazdasági termelésre alkalmas. A évi csapadékmennyiség a Dél-Alföld egész területén alacsony, a klíma mediterrán jellegű. Az egész országban itt a legnagyobb a napsütéses órák száma; az éves középhőmérséklet 10-11 °C.

A régióban a hagyományos értékek és az etnikai változatosság egyaránt jelen van. A régió gazdag és változatos tájtipusai olyan különleges adottságot jelentenek, amely egyaránt hozzájárul a turizmus minőségéhez és a helyi lakosok életminőségéhez. A táj érintetlen szépsége lehetővé teszi a régió számára a wellness és az aktív turizmus fejlesztését.

A régióban a turizmus fejlődésnek indult. Az öko- és egészségügyi turizmus olyan jó természeti adottságok kihasználására épül, mint az itt található nemzeti parkok, folyómedrek és gyógyfürdők. A régió jellegzetes tanyarendszerének működése új és vonzó funkciókkal bővült (tanyasi turizmus, lovaglás, kemping, zöld és ökoturizmus).

Lakosság

A 2000. év elején Magyarország teljes lakossága kb. 10 millió fő volt, ebből a legfrissebb adatok alapján a Dél-Alföldön 1,341 millió ember él. Az 1995 és 2000 közti tendenciát figyelembe véve a régióban 2%-kal csökkent a lakosság. Mára mintegy 4%-kal, vagyis kb. 56 000-rel kevesebb ember él itt, mint 2000-ben. Az egész régió és annak megyéi egyaránt kénytelenek elszenvedni a lakosság fokozatos csökkenésének hátrányos hatásait.

A népsűrűség 73 fő/km² (az országos átlag 108 fő/km²), ami sokkal alacsonyabb az Európai Unió átlagánál. Az alacsony népsűrűség és a régió településeinek szokatlan szerkezete (nagy városok, vidéki városok, nagy falvak és sok szétszórt tanya) következtében a régió kiegyensúlyozatlan mezőgazdasággal bír és a mezőgazdasági függés tipikus jegeit mutatja. A településszerkezet két-arcú: az országos átlagnál

magasabb a városi lakosság aránya, ugyanakkor a tanyasi lakosság aránya is rendkívül magas. Jelenleg a régió lakosságának 65,6%-a él városokban, ezzel egy időben a lakosság 44%-a él tanyákon (180 000-200 000 ember). A tanyák megközelítőleg egyharmada (mintegy 80 000 tanya) működik hagyományos funkcióinak megfelelően, a többi lakóépületként vagy hobbi tanyaként üzemel.

A 90-es években a magyar munkaerőpiacot leginkább a gazdaság termelékenységének drámai csökkenése, a munkanélküliségi ráta erős emelkedése, majd a munkaerőpiac radikális átszerveződése után a termelékenység gyors növekedése jellemezte. Ezek a tendenciák a Dél-alföldi Régióban is jellemzők voltak, ahol ma is a munkaerőpiac súlyos problémáit tapasztalhatjuk. Az aktív lakosság aránya megegyezik az országos átlaggal, azonban jelentős eltéréseket tapasztalhatunk a régió egyes területei között. A magyar munkanélküliségi adatok általában jobbak, mint a hasonló nemzetközi mutatók. A Dél-alföldi Régióban a munkanélküliségi ráta (9,7%) nem sokkal magasabb az országos átlagnál (9,1%). A munkanélküliek 41%-a nő, 81%-uk fizikai munkás, 30-40%-uk tartós munkanélküli. A régió keleti részében, a határ közelében a legnagyobb a munkanélküliek aránya.

A régióban hagyományosan magas színvonalú az oktatás és szakképzés. Szeged a legnépszerűbb felsőoktatási központ a régióban, itt mintegy 20 000 főiskolás és egyetemista jár a különböző intézményekbe. Kecskeméten – a második legnagyobb központban – 4000 hallgató van. A felsőoktatási intézményekben a mezőgazdasági, tanárképző, orvosi és ápolói karok a legnagyobb méretűek.

A régió gazdasága

A Dél-alföldi Régió mezőgazdasága

A mezőgazdaság a Dél-alföldi Régió gazdaságának fontos eleme és forrása. Jó talajminőség és a kedvező klíma segíti a fejlettnek nevezhető mezőgazdasági termelést. A rendelkezésre álló gazdálkodási terület 69%-a áll művelés alatt. Ez a szektor adja a régió GDP-jének 11,34%-át (az országos arány 7,7%).

A mezőgazdasági dolgozók száma folyamatosan csökken, arányuk az aktív lakosságon belül azonban nem; jelenleg az országban itt a legmagasabb ez az arányszám. A növénytermesztés és hústermelés, amelyek a legfontosabb mezőgazdasági szektoroknak tekinthetők a régióban (beleértve az állattenyésztést is), fontossága csökkenő tendenciát mutat. Mindazonáltal a növénytermesztés és a hústermelés túlsúlya változatlan a régióban.

A zöldségtermelésnek különleges szerepe van; ez a régió adja hazánk teljes zöldségtermelésének 35%-át, főleg Bács-Kiskun és Csongrád megyében. Országosan az elsősorú termékek a következők: vöröshagyma, fokhagyma, pirospaprika, fehérrépa, zöldpaprika. A szőlőtermesztés is a régió jellegzetességei közé tartozik, innen származik az összes leszüretelt szőlő 34,6%-a. A gyümölcsstermesztés fő területe Bács-Kiskun megye, ez a régió termeli a legtöbb őszibarackot, a teljes termelés 20%-át. A cseresznye, meggy, szilva és alma termesztés is nagyon fontos. A feldolgozás azonban főleg a régióon kívül történik.

Az állattenyésztés csökkenése a régióban nagyobb mértékű volt, mint az ország bármely más részében, bármely

állatfajtát is tekintjük. Ennek ellenére az állattenyésztés még mindig fontos szektor a régióban. A sertésállomány a legfontosabb, hiszen a bejegyzett sertésállomány ebben a régióban a legnagyobb; az országos mennyiség 28,1%-a. A marhaállomány számadatai is magasabbak az országos átlagnál: a teljes országos állomány 20,7%-a található itt. Az itteni birkaállomány az országos mennyiség 26,4%-a.

Ipar

Az ipari tevékenység kisebb súlyú a Dél-Alföldön. A legfontosabb iparágak a következők: élelmiszeripar, vegyipar, gép-, textil-, bőr- és könnyűipar, említésre méltó még a tégl-, kerámia- és üvegyártás.

A regionális ipari termelés mutatói alacsonyak, a növekedési ráta az országos átlag alatt van (a régió teljesítménye az utolsó előtti az országos listán). Az alacsony termelési ráta a kevés ipari befektetés illetve a kevés külföldi tőkebefektetés eredménye, ugyanakkor magyarázható az örökölt helyi ipar-szerkezettel is (az élelmiszeripar és textilipar szerepe messze az országos átlag felett van).

Mindazonáltal állandó fejlődés jellemzi az ipari termelési számadatokat a régióban, és ezek a számok a teljes szektort nézve, alig vannak az országos átlag alatt. Az országos átlagnál nagyobb növekedés figyelhető meg különösen a textilipar (főleg Bács-Kiskun megyében), a papíripar (nagy növekedés Békés megyében), a gumiaruk, a gépgyártás és a bútorgyártás tekintetében.

A kutatás-fejlesztés beruházásainak hiánya negatívan befolyásolja a gépgyártást a régióban. A szükséges üzleti háttér – ami fontos lenne a kis- és középvállalkozásainak (KKV-k) számára – itt nem található meg. Hátrányt jelent még a szolgáltatások alacsony szintje valamint az információk és a pénzügyi lehetőségek hiánya. Alapvetően ezek a tényezők felelősek a régió kis- és középvállalkozásainak alacsony versenyképességéért és termelékenységéért.

Az eredményes vállalkozók alacsony száma szintén azt jelzi, hogy a kutatás-fejlesztési (K+F) ráfordítások nem jelentősek. Ez ahhoz a felismeréshez vezet, hogy nem is várható a közeljövőben radikális

fejlődés új termékek létrejöttével, a termelés mértékével és hatékonyságával kapcsolatban. A külföldi tulajdonú cégek kivételével, a K+F befektetések hiánya nagy problémát jelent a magyar vállalkozások többségének, különösen a Dél-Alföldön. Csak kevés termelési vállalkozó fordított pénzügyi forrásokat minőségirányítási rendszerek kiépítésére, így az exportkapacitás is jelentősen csökkent.

Ha a K+F területre és a minőségirányítási rendszerekre több ráfordítás jutna, a régió ipari szektorának termelékenysége és versenyképessége javulna, ezáltal a GDP-hez való hozzájárulás mértéke is nőne.

Egy további, a termelési szektor működését befolyásoló fontos tényező, hogy a vállalkozások irányításának felsőbb szintjei

általában kívül esnek a régión. Ez azt jelenti, hogy sok esetben a profit kikerül a régióból, és a befektetéseket érintő döntéseket máshol hozzák meg. Ez a probléma a teljes magyar gazdaságot érinti, mivel a központi vállalatvezetési funkciók ellátása, és fontos, regionális multiplikátor funkciókkal bíró új munkalehetőségek is sok esetben az országon kívül esnek. A Dél-Alföld gazdaságát tekintve a külső vezetés viszonylag nagy aránya magyarázatot ad az arányosan alacsony foglalkoztatottságra az üzletorientált szolgáltató szektorban.

Energia

A Dél-alföldi Régió szénhidrogén alapú energiaforrásokban gazdag, itt található Magyarország legnagyobb olaj és földgáz készletei. A régió településein a lakossági gázvezeték ellátás szintje az országos átlag 95%-a. A gázellátó rendszer hatékony működtetése szempontjából a lakosság fizetőképessége a jövőben problémát jelenthet.

Az új energiaforrások közül a geotermikus energiaforrások mennyisége kiemelkedő; ennek a hasznosítására az elmúlt időben több példaértékű projekt valósult meg. A természeti adottságok között említhető még, hogy az évenkénti napsütéses órák száma magas, ami lehetőséget ad a napenergia nagyobb kihasználására (főleg Bács-Kiskun, és Csongrád megyében, valamint Békés megye nyugati részén). A régió egész területén a jelenleginél nagyobb fokú bioenergia-hasznosítás lenne kívánatos.

A régió rendelkezésre álló termálvíz forrásainak 20%-a van kiaknázva. A kitermelt víz 20%-a gyógyfürdőkben, 33%-a ivóvízként kerül felhasználásra. A termálvíz 3,7%-át hasznosítják házak fűtésére, 1,8%-ot pedig melegvízként. A mezőgazdaságban pazarló módon a termálvíz 35%-át egyszerűen üvegházak fűtésére használják, komplex hasznosítást még nem értek el. Az ipar a termálvíz 4,45%-át

használja. A régióban Csongrád megye a leggazdagabb termál energiaforrásokban, a termálkutak többsége itt található. Itt összesen 28 termálkút található 60 településen. A termálvíz hőmérséklete 35-99 °C. A rendelkezésre álló víz többségét (64,5%) a mezőgazdaság használja fel, a maradék az ipari (16,2%) és a lakossági felhasználás (19,2%) között oszlik meg. Jelenleg évente körülbelül 40 millió köbméter termálvíz kerül kitermelésre.

Külföldi befektetés

A közvetlen külföldi befektetés (FDI) aránya a régióban meglehetősen alacsony. A régióba irányuló összes közvetlen külföldi befektetés 23%-a a szolgáltató szektorba került, főleg a régebben állami tulajdonban lévő vállalatok megvásárlása által (pl. a telekommunikációs társaságok privatizációja). A külföldi „zöldmezős” beruházások főként a kereskedelmi szektorban (szuper- és hipermarketek), valamint a banki és életbiztosítási szektorban mentek végbe.

Az iparban az összes vállalkozás 19%-a részvénytársaság (hazai vagy külföldi tulajdonú), tehát a részvénybirtoklás jelentős a szektorban.

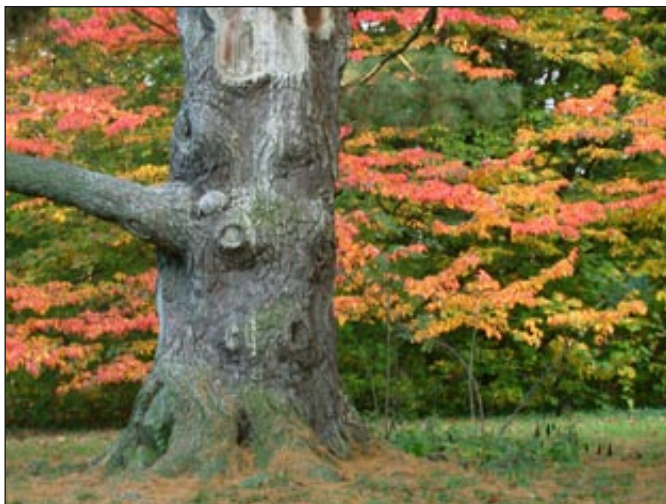
A régióba irányuló összes közvetlen külföldi befektetés több mint az 50%-a az ipart célozza meg (főleg az élelmiszer feldolgozó ipart). Ezek a vállalkozások főleg a régió nagyobb városaiban találhatóak. Bács-Kiskun megyében a legfontosabb külföldi befektetők a H.J. Heinz (kecskeméti konzervgyár), Levi Strauss & Co. (kiskunhalasi textilgyár) és a bajai kötőüzemet is egy amerikai befektetőcsoport vásárolta meg.

Csongrád megyében a francia tőke jelenléte főleg a közművállalatokban jelentős (víz, gáz és elektromos energia szolgáltatás, telekommunikáció). Az olasz tőke elsődlegesen a tej- és húsfeldolgozó iparban, a német tőke pedig a kis- és középvállalkozásokban jelent meg.

Békés megyében a fő külföldi befektetők: az amerikai Guardianhoz tartozó orosházi Hunguard Üvegipari Kft, és a United Packaging Kft, melyet egy kanadai cég birtokol. A közvetlen külföldi befektetés a régión belül Békés megyében a legalacsonyabb.

Turizmus

A régió különleges tájakkal és változatos biológiai jellemzőkkel bír, így lényegében minden rendelkezésre áll az egészségügyi és aktív turizmus jobb kiaknázásához. A régió főbb látványosságai jobb lehetőségeket biztosíthatnak a wellness területén: termásvíz források, bőséges nap-sütés, érdekes és változatos környezet (szétszórt tanyasi települések), a különböző kultúrák keveredése, gazdag etnikai kulturális örökség. Vannak

tehát rejtett lehetőségek a kulturális és aktív turizmus fejlesztésére, amelyek esélyt adnak a turizmus minőségének további fejlesztésére az erősödő globális verseny ellenére. A rendelkezésre álló forrásaink számbavételénél meg kell említenünk a gazdag bor- és konyhaművészeti kultúrát. Bács-Kiskun és Csongrád megyében jó minőségű bort készítenek a homokos talajon. A régió konyhaművészeti öröksége a turizmus egyik fő vonzerejévé válhat.

Az egészségügyi turizmus, mint különálló szektor fontos szerepet játszhat a régióban a turizmus lehetőségeinek kiaknázásában. Ezen túl az egészségügyi turizmus hozzájárulhat a munkanélküliség problémáinak orvoslásához is.

Mindazonáltal a nem jól irányított turizmus káros hatással lehet az állat- és növényvilágra, és más nem kellően átgondolt fejlesztések is ronthatják ezen az erőforrások minőségét. Az előnyök kihasználásához, a fenntartható fejlődés és az alapvető természeti adottságok kezeléséhez beruházások szükségesek. A más területekre irányuló projekteknek bizonyítaniuk kell, hogy a fent említett turisztikai lehetőségekre nincsenek káros hatással.

A vadászat a jövőben nagyobb szerephez fog jutni. A konferencia turizmus és kulturális turizmus jelentik a potenciális fejlődési irányt a régió számára, de az infrastrukturális beruházások hiánya (elsősorban az úthálózat és a konferencia lebonyolítására alkalmas épületek hiánya) hátráltathatja a fejlődési folyamatokat.

A fenntarthatóság az igazi kérdés az aktív turizmus számára a Dél-Alföldön. Eddig nem látogatta nagy számú turista a természeti parkokat; azonban a látogatottság rendkívül nagy növekedése nem is igazán kívánatos.

Összességében elmondhatjuk, hogy 1990 óta az elérhető szállások és vendégéjszakák száma, valamint az átlagos idő, amit a látogatók itt töltöttek, az országos átlagnál nagyobb mértékben emelkedett a Dél-alföldi Régióban. Ezek a mennyiségi mutatók azonban még mindig 20-30%-kal az országos átlag alatt vannak. A mennyiségi adatok mellett szót kell ejtsünk a minőségről is. A régióban jelenleg egyetlen

négycsillagos szálloda található (Novotel, Szeged), a háromcsillagos besorolású hotelek száma magas, azonban ezek szolgáltatásainak szintje alacsonyabb az elvárhatónál. A szolgáltatás-ár arány torzulása csökkenő igényt eredményezett a szállások iránt. Azonban az elvárások teljesítésére a régió legfrekvenciáltabb helyein sok új panzió és szálló nyílt, valamint kisebb helyek újraépültek és modernizálódtak. A kereskedelmi szállások tekintetében is láthatunk változást 2001 óta. Akkor, a Széchenyi Terv Turizmus Fejlesztési Programja által nyújtott vissza nem térítendő támogatásnak köszönhetően sok hotel felújítását megkezdték.

A régió gazdaságának jövője

A Dél-alföldi Régió gazdasága – hasonlóan más magyarországi régiókéhoz – folyamatos változáson ment keresztül a rendszerváltás óta. A mezőgazdaság továbbra is meghatározó ágazat a régió mindhárom megyéjében, azonban a motorizáció folyamata és a korlátozott kereslet a mezőgazdasági termékek iránt már nem teszi szükségessé a dolgozók nagy számának alkalmazását. Így a többi ágazat be kell, hogy fogadja az elérhető és átképezhető munkaerőt. Sajnos ez a folyamat még nem eléggé hatékony a régióban. A régió tehát mindenesetre alapvetően abban érdekelt, hogy más iparágak épüljenek ki, illetve erősödjenek meg. Ez a szerkezeti változás elsőként olyan iparágakat érintett, amelynek volt már hagyománya az adott településen, így jobbak voltak az esélyei a fejlődésre. Körösladány – egy néhány ezres lakosú település – esete jól példázza ezt. Valamikor létezett ott egy kis, cipőpaszta készítő műhely, amely a Henkel vegyipari vállalat beruházásának és a helyi képzett munkaerőnek köszönhetően átalakult, megerősödött, és a településnek most nincs problémája a munkanélküliséggel. Más sikertörténeteket is említhetünk a régióból, különösen a gépgyártás és elektronika területén. A Dél-alföldi Régió regionális fejlesztési koncepciója és stratégiai programja számos, a régió gazdasági fejlődését szolgáló elképzelést tartalmaz.

Felsőoktatás, kutatás-fejlesztés, képzés a Dél-alföldi Régióban

A magasan képzett munkaerő a Dél-alföldi Régió legfontosabb erőforrása. Budapest után ennek a régiónak van a legnagyobb intellektuális bázisa. A régió felsőoktatási intézményei, valamint a kutató és fejlesztő helyek által biztosított intellektuális kapacitás jelenti a legfontosabb innovációs erőt. Az oktatás minden főbb területet lefed. Magas szintű képzés folyik a természettudományok, a közgazdaság, az informatika, a műszaki tudományok, az egészségügy és az idegen nyelvek terén.

A régió K+F intézetei nemzetközi hírnevűek, kutatási eredményeik világhírűek. Tudományos fejlesztés és kutatás tekintetében a régióban a munkahelyek száma messze magasabb – a Közép-Magyarországi régiót kivéve – az ország többi részénél. Nyolc nemzetközileg elismert kutatóintézet található itt, és meg kell említenünk a Dél-alföldi Régió közel 200 egyéb K+F szervezetét is (pl. Tessedik Sámuel Gazdasági Főiskolai Kar). A kutatási tevékenység a régióban nem szenvedett az 1989-es rendszerváltás utáni általános országos visszaeséstől. Ennek oka, hogy a kutatási tevékenység a régió innovációjához és fejlesztéséhez kapcsolódott. A kutatási témák szerencsésen találkoztak a környezet elvárásaival és az aktuális célokkal.

A régió infrastruktúrája és megközelíthetősége

A közlekedés és infrastruktúra helyzete nem egyforma, komoly eltérések vannak a régió különböző területei és a különböző közlekedési ágak között. A Dél-alföldi Régió közlekedésének bemutatása ezért különleges megközelítést igényel.

A Regionális Stratégiai Programban különösen nagy hangsúlyt kap a régió Budapesttől való függetlenítésének szükségessége. Ez a közlekedési kapcsolatok kiszélesítésével és autópályák építésével érhető el, melyek a szomszédos régiók gyors elérését teszik lehetővé.

A Transz-európai Közlekedési Hálózat a régióban

A Dél-alföldi Régió közlekedés-földrajzi elhelyezkedése optimális; a legfontosabb tranzit útvonalak mellett helyezkedik el, az északnyugat-Európát délkelet-Ázsiával összekötő folyosón.

Autópálya, vasút és vízi közlekedés tekintetében a régió több transz-európai folyosó mellett van. Ez a tényező nagyon fontos a Dél-alföldi Régió nemzetközi logisztikai szerepének megerősítésében. Ez nem csak a régió, hanem az egész ország szempontjából is fontos. A transz-európai közlekedési folyosók fejlesztése folyamatban van, teljes felépítésük garantálni fogja, hogy a régió csatlakozzon az európai közlekedési hálózathoz. Ennek segítségével a jövőben a régió a Balkán kapujának szerepét töltheti be. A Dél-alföldi Régió beágyazódása az európai rendszerbe főleg a további külső és belső elérhetőség feltételeinek fejlesztésével érhető el. Ennek legfőbb eleme az európai közlekedési hálózat régiót érintő részeinek teljes kiépítése. Ezek a fejlesztések a következő közlekedési ágazatokat érintik:

Közúti szállítás

A IV. helsinki folyosó a régióon vezet keresztül. Ennek részeként az M5-ös autópálya megépült Kiskunfélegyházáig. Az Európai Unió pénzügyi támogatásával folytatódó építés által 2006-ra várjuk, hogy elérje Szegedet és Rószkét, valamint, hogy az M43-as út építése Nagylakig befejeződjön.

Vasúti szállítás

A régió földrajzi elhelyezkedése, a kis magasságkülönbségek és a domborzat elrendezése ideális feltételeket jelent a vasúti szállítás számára. Ezt tekintve a régió vasúti hálózata jó az országos és nemzetközi helyzethez képest.

Vízi szállítás

Vízi szállítást tekintve a Duna VI.C. osztályú vízi útnak minősül, a Tisza III.E. osztályúnak. Tömegközlekedési kikötő található Bajánál a Dunán, és Szegednél a Tiszán.

A különböző közlekedési ágazatok jelenlegi helyzete, megjósolható fejlesztési lehetőségek

A vasúthálózat helyzete és fejlesztési lehetőségei

A vasúti vonalak sűrűsége a Dél-alföldi Régióban jónak számít a nemzetközi adatokkal összehasonlítva a terület és lakosság számának tekintetében. A vasútvonalak teljes hossza 1400 km, itt található a teljes országos vasúti sínhálózat 18%-a. A minőséget jellemző adatok már nem ilyen szépek, a sebesség, villamosítás, kettős vasúti vonalak, modern vasúti biztonsági felszerelés, utaskiszolgálás tekintetében komoly elmaradást láthatunk, a vasút műszaki feltételei és a vasútépítés alacsony szinten vannak. A fejlesztések elmaradása miatt és az 1989-es rendszerváltás hatására a vasúthálózat szerepe és fontossága radikálisan csökkent ország-szerte és a régióban is. A jelenlegi rendszer komoly hátránya, hogy hiányoznak vagy rosszul megépítettek a transzverzális vonalak, amelyek merőlegesek a budapesti vonalakra. A nemzetközi vasútvonalak száma szintén alacsony.

Jelenleg a regionális vasútvonalak aránya 18%-kal magasabb, mint a régió részesedésének aránya az országos vasúti forgalomból. Ez a régió végzi az országos teherszállítás 10%-át, a személyszállításból még kisebb arányban részesül. Ezek leginkább a főbb vonalakon koncentrálnak, a mellékvonalak nincsenek eléggé kihasználva. A teher és személyszállítás gyakoriságát tekintve a következő vonalak a legforgalmasabbak: Szeged-Kecskemét-Budapest, Békéscsaba-Szolnok.

A közút hálózat helyzete és fejlesztési lehetőségei

A közúti közlekedés tekintetében a személy- és teherszállítás egyformán vezető helyzetben van a Dél-alföldi Régióban, fejlesztése a jövőben létfontosságú. A régió három megyéjében azonban fontos különbségek vannak a kiépült úthálózatot és a forgalmi adatokat tekintve.

Az egyik legfontosabb közös probléma a régióban, hogy csak néhány nagy híd van a folyókon és ezek állapota rossz. Ebből a szempontból mondhatjuk, hogy a bajai Duna-híd nemrég befejezett felújítása és a tiszauji Tisza-híd felújítása valamiféle fejlődést jelentenek.

A regionális útterhelés egyenlőtlen, a forgalom 55%-a a főutakon halad, ami az egész hálózat 51%-át jelenti. Ennek eredményeképpen, főleg a főutak belső része nagyon forgalmas, ezt a helyzetet csak elkerülő utak könnyíthetnék meg. Ilyen beruházásokra mostanában vannak jó példák a régióban (Kecskemét, Orosháza, Gyula, Szentés, Tompa, Lajosmizse), és ezeket hasonlóké fogják követni a közeljövőben.

A járműszerevény forgalom az átlagos aránynál nagyobb ütemben növekedett, ez a közúti teherszállítás valamint a hazai és nemzetközi tranzitforgalom növekvő fontosságát jelzi. Ezzel a jelenséggel a következő részben foglalkozunk.

A következő időszakban (2006-ig vagy 2015-ig) főleg az Európai Unió pénzügyi forrásainak (Strukturális Alapok, Kohéziós Alapok) felhasználásával a régióban mind az autópálya, mind a közúthálózat lényegesen fejleszthető, és a településeket összekötő másodrendű úthálózat kiterjeszthető. Ezek az intézkedések pozitív hatással lesznek a Dél-alföldi Régió fejlődésére.

A vízi közlekedés helyzete és fejlesztési lehetőségei

Az 1960-as évektől a belvízi hajózás feléledt, ez Európában a leginkább környezetbarát és energiatakarékos közlekedési ágazat. Jelenleg a turisztikai célokat szolgáló vízi személyszállítás lehet a leghatékonyabb gazdasági szektor. A nagy termék kibocsátással és nagy felvevő kapacitással rendelkező ipari területek, valamint a mezőgazdasági területek szállítói a vízi közlekedés hagyományos partnerei. A vízi szállítás alacsony költsége nagyban hozzájárul az adott ipari vagy mezőgazdasági szektor nemzetközi versenyképességéhez is.

A Dél-alföldi Régióban az alábbi folyók vannak EGB vízi útvonalaként osztályozva: Duna, Tisza, Kettős-Körös, Hármaskörös. A Duna érintett szakaszán Baján, míg a Tiszán Szegednél van közforgalmú kikötő, ideiglenes rakodó kikötők több településen találhatóak. Még mindig a kohászat határozza meg a piaci helyzetet a Duna vízi közlekedésében, rövidtávon főleg a mezőgazdasági területtől várhatunk fejlődést. Mostanában növekvő tendenciát mutat a tiszai teherszállítás. A szállított rakományt

a folyómederből és a folyó mentén külszíni gödrökből kitermelt építőipari alapanyagok adják.

Földrajzi elhelyezkedéséből adódóan a Dél-alföldi Régió regionális vízi közlekedésében túlsúlyban van a Tisza.

A vízi közlekedéshez kapcsolódó másik gazdasági szektor a turizmus. A vízi turizmus világszerte és

Magyarországon is egyre több figyelmet kap. A Dél-alföldi Régióban kiemelkedően jók a vízi turizmus feltételei. A vízi turizmus jelenlegi alacsony népszerűsége és a kevés rendelkezésre álló infrastrukturális kapacitás ellenére a vízi turizmus szervezéséből és kiszolgálásából származó növekvő bevételeket tapasztalunk. A vízi szórakozási lehetőségek közül növekvő érdeklődést látunk az úgynevezett kombinált túrák iránt a Tiszán és a Körösön. Ezek az igények további fejlesztéseket válthatnak ki a turizmus más ágaiban: pl. konferencia turizmus, vadászat, lovaglás, amelyek tovább fejleszthetik a vízi turizmus szerepét.

A légi közlekedés helyzete és fejlesztési lehetőségei

A Dél-alföldi Régió légi közlekedési helyzete nagyon hasonló az ország többi részéhez –ugyanazok a problémák jellemzik a légi közlekedést mindenhol. Magyarországon jelenleg nincs, vagy nagyon csekély regionális légi közlekedés figyelhető meg. Ennek oka egyszerű: nincsenek nagy belföldi távolságok. A nagy vidéki városokban működő repülőterek és a budapesti Ferihegy repülőtér között nincs menetrend szerinti légi közlekedés. Sok esetben a repülőterek tulajdoni viszonyai sem teljesen tisztázottak, így az állami tulajdon és a pénzügyi tevékenység alacsony a helyi repülőterek fejlesztése és működtetése területén.

A következő időszakban a régió legfontosabb feladata, hogy létrehozzon egy kereskedelmi légikikötőt és hogy feljavítson olyan kisebb repülőtereket, melyek ki tudják szolgálni a turisztikai, képzési és sport tevékenységeket. Pályázati támogatás segítségével megindulhat a repülőterek fejlesztése is. A sport, vadászati és üzleti valamint konferencia turizmushoz hasonlóan a jelenlegi repülőterek is a mainál sokkal komolyabb szerephez juthatnak a jövőben.

Összességében elmondhatjuk, hogy nagy kihívást jelent a Dél-alföldi Régió jó közlekedési adottságait hasznosítani; ehhez a már megkezdett beruházások további, jelentős fejlesztése szükséges. A fejlesztések folytatása szükséges ahhoz is, hogy képes legyen betölteni szerepét az európai közlekedésben, és megfelelő lehetőségeket biztosítson az itt élő és az átutazó embereknek.

Információs társadalom és informatika

A Dél-alföldi Régió elsőként dolgozott ki olyan programot az információs társadalommal kapcsolatban, ami teljes összhangban van az európai régiók hasonló stratégiájával. A program eredménye egy olyan intelligens régió, ahol az informatika az életünk minden területét átjárja, az egyházaktól az önkormányzatokig, a termelésirányítástól a magánszektorig. A modern telekommunikációs lehetőségek alkalmazása, az informatika használatához szükséges tudás és képességek nagyban hozzájárulnak a vállalkozások sikerességének fejlesztéséhez.

A telekommunikációs és informatikai piac növekedési aránya magasabb az európai átlagnál, a telekommunikációs szektor fejlődési aránya a vezetékes és vezeték nélküli kommunikációt tekintve európai szinten van. A vezetékes és vezeték nélküli telekommunikáció alapvető infrastrukturális szintje az országos átlag körül van (1000 emberre 318 vezetékes és 117 mobil telefon jut).

Az informatika fejlődési szintje a személyi számítógépek és az internet terjedésével mérhető, illetve az informatika különböző ágán folytatott tanulmányok arányával. Minden adat a régió dinamikus fejlődésének tendenciájára utal.

A személyi számítógép használatának aránya folyamatosan emelkedik, nagyon pozitív, hogy a munkahelyek mellett az otthoni internet elérés is egyre népszerűbbé válik. A világháló telefonvonalon, ISDN vonalon, kábelen és ADSL-en keresztül érhető el a régióban. Azok az ügyfelek és vásárlók, akik információt keresnek, és a vállalatokkal, intézményekkel, vállalkozásokkal és szervezetekkel szerződnek egyre több, jó minőségű és színes weboldalt találhatnak.

Vannak olyan kistelepülések (pl. Gederlak) a régióban, ahol már az általános iskolás diákok is személyi számítógépet használnak, és sok helyen a következő feladat az úgynevezett internet pavilonok kialakítása, melyek műholdas kapcsolat útján nyújtanak internet elérési lehetőséget. Ily módon akár a legkisebb falvak is gyors internethez juthatnak, főleg azok a falvak, ahol felismerték a teleházak fontosságát és szükségességét. A teleház olyan hely, ahol minden egy helyen megtalálható: telefon, telefax, fénymásoló, szövegszerkesztésre alkalmas számítógép, nyomtató, internet elérés, néha könyvtár is. Ha ezekhez hozzáadjuk helyi elektronikus médiát (rádió, TV csatornák) és más információs forrásokat, akkor amellett, hogy a teljes országos írott sajtóhoz ingyenes hozzáférést biztosítanak, mondhatjuk, hogy közel állunk az intelligens régió eszméjéhez.

III. A RÉGIÓ INNOVÁCIÓS HÁTTERE

A Dél-alföldi az egyik legjelentősebb innovációs potenciállal rendelkező régió Magyarországon. Jelen fejezet célja a regionális K+F tevékenység bemutatása. Az alábbi szempontok szerint rendezve szemlélteti a Dél-alföldi Régió gazdasági helyzetét és áttekinti humán és pénzügyi erőforrásait.

Gazdasági háttér

A regionális gazdasági teljesítményre vonatkozó adatok a következő táblázatban (1. táblázat) láthatók, mely megmutatja az egy főre eső GDP országon belüli regionális eloszlását 1999-ben.

1. táblázat. A régiók gazdasági fejlődése az egy főre eső GDP alapján (1999)

Régió	GDP/fő, ezer Forint	Helyezés	Az országos átlag százaléka	Az EU-s átlag százaléka
Közép-Magyarország	1170	1	151	76,0
Nyugat-Dunántúl	1301	2	115	57,8
Közép-Dunántúl	1061	3	94	47,2
Dél-Dunántúl	880	4	78	39,1
Dél-Alföld	843	5	75	37,5
Észak-Magyarország	751	6	66	33,4
Észak-Alföld	726	7	64	32,2
Összesen	1132	–	100	50,3

Bár Magyarország kis ország, gazdasági fejlődés szempontjából nem egységes. A gazdasági tevékenységek Közép-Magyarországon összpontosulnak, így ennek a régiónak a teljesítménye messze a többi fölött helyezkedik el. A nyugati határ közelsége – illetve a közvetlen külföldi befektetések értéke és a turizmus -, miatt a következő három régió is a Dunántúlon található. A dél-alföldi a legfejlettebb régió Kelet-Magyarországon, a rangsorban pedig ötödik Észak-Magyarország és Észak-Alföld előtt. Magyarországot területi egyenlőtlenség jellemzi, a GDP/fő az országos átlag alatt van mindenhol a Közép-Magyarországi és Nyugat-Dunántúli régiók kivételével, de az ő teljesítményük is az EU-s átlag alatt van. A fent említett megállapításokat támasztják alá a 2. táblázat adatai is.

2. táblázat. Fő gazdasági mutatók régiók szerint (2000)

Régió	Ipari termelés, milliárd Forint	Lakosonkénti beruházás, ezer Forint	Munkanélküliek aránya, %	Működő vállalkozások száma	Épített lakások száma
Közép-Magyarország	2712	363,4	3,3	359955	7698
Nyugat-Dunántúl	2455	212,7	5,0	90837	2643
Közép-Dunántúl	2833	172,5	6,7	94438	1851
Dél-Dunántúl	677	113,9	11,1	84046	1851
Dél-Alföld	868	94,0	9,8	108349	2193
Észak-Magyarország	1012	136,9	16,6	84585	1722
Észak-Alföld	1007	89,8	15,2	105576	3627
Összesen	11564	197,3	8,7	928028	21583

Itt is jól érzékelhető a Dunántúl kedvező helyzete, de ebből a szempontból Dél-Alföld három kategóriát tekintve is jobb helyzetben van, mint Dél-Dunántúl, sőt Észak-Magyarország és Észak-Alföld is. Nagyobb ipari termeléssel és több működő vállalkozással rendelkezik, mint más régiók, bár magasabb a munkanélküliek aránya is. Az ipari termelés nagyon alacsony a Dél-Alföldön, mivel a régió természetes ásványkincse a föld, és a klasszikus ipai tevékenység kevésbé tipikus. Figyelemre méltó, Közép-Magyarország után a Dél-Alföldön működik a legtöbb vállalkozás az országban. Ennek oka Kecskemét (Bács-Kiskun megye megyeszékhelye) jó földrajzi fekvése és Szeged (Csongrád megye megyeszékhelye) jelentős K+F potenciálja.

Intézményi háttér és humán erőforrások

A következő adatok (3. táblázat) bemutatják a régiónkénti K+F egységek számát. Látható, hogy a Dél-alföldi Régió nagy részt vállal az országos K+F tevékenységből.

3. táblázat. K+F egységek száma Magyarországon régiók szerint (1996-2000)

Régió	1996	1997	1998	1999	2000
	K+F egységek száma				
Közép-Magyarország	710	802	861	967	998
Ebből Budapest	655	735	803	863	840
Közép-Dunántúl	64	80	76	101	161
Nyugat-Dunántúl	109	142	128	155	146
Dél-Dunántúl	125	154	145	164	130
Észak-Magyarország	101	118	104	109	110
Észak-Alföld	162	187	219	190	248
Dél-Alföld	190	196	192	201	227
Összesen	1461	1679	1725	1887	2020

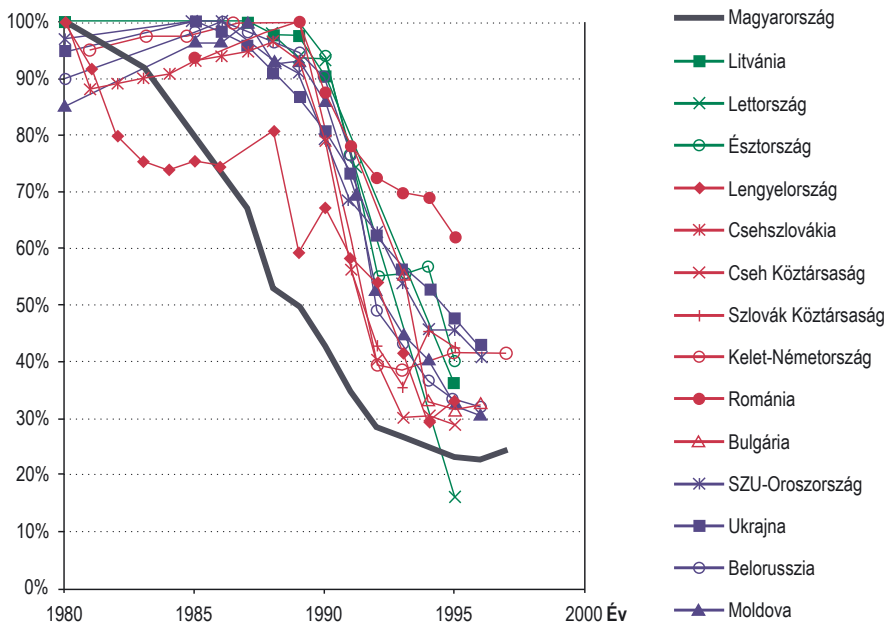
A K+F egységek száma fokozatosan emelkedett 1996 és 2000 között Magyarországon és a Dél-alföldi Régióban. Közép-Magyarország után ennek a régióknak volt a legtöbb egysége 1998-ig, amikor Észak-Alföld átvette a második helyet. A Dél-Alföld és Észak-Alföld közti verseny oka a Debreceni Egyetem jelenléte az Észak-Alföldön, mely szintén jelentős K+F potenciállal rendelkezik. Ennek köszönhetően az utóbbi régió hasonló mutatókkal rendelkezik, mint a Dél-alföldi Régió. A Dél-Alföld a 4. táblázat adatai alapján jellemezhető.

4. táblázat. K+F egységek száma a Dél-Alföldön (1996-2000)

Terület	1996	1997	1998	1999	2000
	K+F egységek száma				
Bács-Kiskun megye	18	23	45	40	44
Békés megye	15	22	21	10	29
Csongrád megye	157	151	126	151	154
Dél-alföldi Régió	190	196	192	201	227
Országos összesen	1461	1679	1725	1887	2020

Az adatok azt tükrözik, hogy a magyarországi K+F egységek nagy százaléka (13%) a Dél-alföldi Régióban van. Mindazonáltal ezen egységek eloszlása nem egyenletes. Ennek oka, hogy a fő kutatóintézetek Csongrád megyében összpontosulnak, a legtöbb felsőoktatási intézmény és kutatóintézet Szegeden van. Békés és Bács-Kiskun megyékben, ahol a legdinamikusabb volt fejlődés, 2000-ben az egységek száma kétszer volt nagyobb, mint 1996-ban. Csongrád megyére vonatkozó adatok nem

1. ábra. A K+F alkalmazottak létszámának országokénti alakulása a vizsgált időszakban

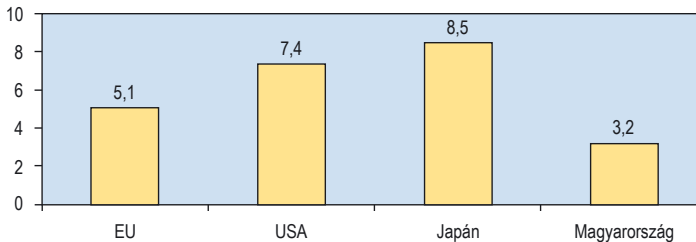

változtak ilyen jelentősen. A K+F egységek száma mellett a K+F tevékenység fontos mutatója a K+F egységek dolgozói létszáma. Ebből a szempontból az 1980 és 2000 közötti időszak nem volt túl előnyös, ahogyan az látszik az **1. ábrán** is, amely a vonatkozó adatok változását nemzetközi összefüggésben mutatja be.

Láthatjuk, hogy a legtöbb kelet-európai ország megszenvedte az 1989-1990-es rendszerváltásokat. Nem egy országban a növekvő vagy stagnáló számú K+F személyzet azonnal csökkenni kezdett a K+F költségek jelentős megnyírbálása miatt, ami K+F intézmények bezárásához és a K+F személyzet jelentős részének elbocsátásához vezetett. Más országokkal szemben Magyarországon és Lengyelországban a K+F létszám 1980-tól csökkenésnek indult és ez a tendencia folytatódott 1989 után is. A különbség a két ország között az volt, hogy a Magyarországon akkor is hanyatlás volt, mikor Lengyelországban a számok 1984-ig nőttek, majd 1988-ig újból emelkedtek, és csak utána kezdtek csökkenni (ingadoztak). Magyarországon a foglalkoztatott személyzet száma 1996-tól növekedni kezdett annak köszönhetően, hogy az állam fokozatosan növelte a K+F ráfordítások mértékét (lásd a **12-13. táblázat**ot mutatja majd) és rendezte a béreket.

Egy ország innovációs kapacitása jól jellemezhető az 1000 dolgozóra jutó kutatók számával. A **2. ábra** Magyarország adottságait mutatja a világ vezető országaihoz képest (EU átlag, USA, Japán).

2. ábra. Az 1000 dolgozóra jutó kutatók száma 1997-ben vagy a legújabb adat alapján

Látható, hogy 1997-ben Magyarországon 3,2 kutató jutott 1000 fő munkaerőre szemben az EU 5,1 kutatójával. Ez 63%-a az EU-s számnak, tehát országunk az EU-s átlag alatt van, a helyzete eléggé kedvezőtlen. Japán áll a legjobb szinten a kapacitásával (8,5 fő) és az Egyesült Államok a második a 7,4 kutatójával. Magyarország 38%-ával rendelkezik a japán értéknek és 43%-ával az amerikaiak. Mivel a két vezető ország Magyarországnál jóval nagyobb összegeket költ K+F-re, több K+F intézménnyel is rendelkezik, így Magyarország elmaradó teljesítménye érthető.

A nemzetközi kitekintés után a Dél-Alföld K+F személyzetére vonatkozó adatait hasonlítja össze más régiókéval az **5. táblázat**.

5. táblázat. A K+F személyzet eloszlása a magyarországi régiók szerint (1996-2000)

Régió	1996	1997	1998	1999	2000
	K+F személyzet eloszlása (%)				
Közép-Magyarország	59,4	59,7	59,8	60,1	60,6
Ebből Budapest	56,5	56,8	57,3	56,5	55,8
Közép-Dunántúl	3,7	3,7	4,0	4,3	5,2
Nyugat-Dunántúl	4,7	5,2	5,4	5,4	5,1
Dél-Dunántúl	5,8	6,6	6,0	6,3	6,6
Észak-Magyarország	5,0	4,9	4,7	5,2	4,6
Észak-Alföld	10,7	9,9	10,8	8,8	8,9
Dél-Alföld	10,7	9,9	9,2	9,9	9,0
Ebből: Bács-Kiskun megye	0,9	0,9	1,5	1,5	1,4
Békés megye	0,5	0,5	0,4	0,4	0,7
Csongrád megye	9,2	8,6	7,3	8,0	7,0
Összesen	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Láthatóan Közép-Magyarország és Budapest rendelkezik a humán erőforrások túlnyomó részével. Ebben a régióban van a K+F személyzet 60%-a, és a maradék 40%-on osztozik a többi régió. A második és harmadik helyen Dél-Alföld és Észak-Alföld áll, melyek hasonló adottságokkal rendelkeznek. Ebben az esetben a regionális aránytalanság is észrevehető a személyzet létszámának emelkedése mellett.

A Dél-alföldi Régió K+F egységeinek létszámbeli eloszlását a 6. táblázat jellemzi.

6. táblázat. K+F egységek létszámbeli eloszlása a Dél-Alföldön*, (1996-2000)

Terület	1996	1997	1998	1999	2000	1996	1997	1998	1999	2000
	Teljes létszám* (fő)					Ebből: K+F (fő)				
Bács-Kiskun	325	305	307	330	337	71	96	152	190	203
Békés	167	169	136	164	187	58	60	67	75	98
Csongrád	1721	1547	1470	1626	1646	747	819	825	859	935
Dél-Alföld	2213	2021	1913	2120	2170	876	975	1044	1124	1236
Országos összesen	19776	20758	20315	21329	23534	10408	11154	11731	12579	14406

* Teljes munkaidőnek megfelelő

A teljes létszámra vonatkozó adat az előző évhez képest 85%-osra esett vissza regionális szinten 1998-ban, de attól az évtől ennek az értéknek a mutatója folyamatosan emelkedett megerősítve az 1. ábrán látható tendenciát. Mivel 1996 és 2000 között nőtt a K+F tevékenységgel foglalkozó személyek száma, a csökkenés a technikai személyzet számában jelentkezett. A három megye egymással való összehasonlításában Csongrád megye fölénye jelentős, 1996-ban a másik két megyében a létszám a Csongrád megyei 17%-a volt, 2000-re ez az arány 32%-ra nőtt. A Dél-alföldi Régió teljes személyzetének létszáma az országos adat 12%-a volt 1996-ban, és bár ez a részesedés 2000-ben 9%-ra csökkent, a regionális adatok folyamatos növekedést mutatnak.

A K+F személyzet mellett tudományos fokozattal rendelkező tudósok és mérnökök száma is jelzi az országos K+F helyzetet. Ennek regionális eloszlása található a **7. táblázatban**.

7. táblázat. Tudományos fokozattal rendelkező tudósok és mérnökök a K+F egységekben (2000)

Terület	Akadémiai tagok (fő)	PhD fokozattal rendelkező személyek (fő)	Akadémiai tagok és tudományos fokozattal rendelkezők aránya a tudósok és mérnökök számához képest (%)
Közép-Magyarország	216	5198	37,6
Közép-Dunántúl	5	350	2,4
Nyugat-Dunántúl	5	324	2,3
Dél-Dunántúl	12	599	4,2
Észak-Magyarország	8	420	3,0
Észak-Alföld	16	905	6,4
Dél-Alföld	25	877	6,3
Ebből: Bács-Kiskun megye	2	63	0,5
Békés megye	-	53	0,4
Csongrád megye	23	761	5,4
Összesen	287	8673	36,4

Ez a táblázat megerősíti az előző adatait, miszerint Közép-Magyarország van a legkedvezőbb helyzetben (a tudósok és mérnökök 37,6%-a rendelkezik tudományos fokozattal), azonban ezt a régiót Észak- és Dél-Alföld követi szoros versenyben 6,4% és 6,3%-kal, a felsőoktatási intézményeknek köszönhetően.

A Dél-alföldi Régió innovációs kapacitását a tudományos fokozatú személyek évenkénti létszáma is jellemzi. Ez a mutató a következőképpen alakul (**8. táblázat**)

8. táblázat. Tudományos fokozattal rendelkező személyek a Dél-Alföldön (1995, 1997-2000)

Terület	1995*	1997	1998	1999	2000
	Tudományos fokozattal rendelkező személyek száma (fő)				
Bács-Kiskun megye	19	32	50	59	65
Békés megye	19	23	28	21	53
Csongrád megye	642	657	719	716	784
Dél-Alföld	680	712	797	796	902
Országos összesen	5979	6655	7942	8064	8960

*K+F adatok az 1996-os Területi Statisztikai Évkönyvből 1995-re vonatkozóan

Ebben az esetben Csongrád megye fölénye (a másik két megye ilyen személyeinek aránya a Csongrád megyeinek csak 6%-a volt 1995-ben és 15%-a 2000-ben) annak a ténynek köszönhető, hogy ez a terület a többi megyénél több főiskolával és egyetemmel rendelkezik, ahol sok tudományos fokozattal rendelkező tudós és mérnök dolgozik, így a K+F tevékenység is itt koncentrálódik. A Dél-alföldi Régió magyarországi részesedése ezen személyek tekintetében 11% volt 1995-ben és 10% 2000-ben, azonban az adatok abszolút értéke 680 főről 902 főre emelkedett. Ez azt jelenti, hogy ez a régió jelentősen hozzájárul az országos innovációs kapacitáshoz.

A K+F-et jellemző másik mutató a 100 tudósra jutó segédzsemylyzet. Ezen adatokat mutatja be a **9. táblázat**.

9. táblázat. K+F 100 tudósra és mérnökre jutó segédzsemylyzet a Dél-Alföldön (1995, 1997-2000)

Terület	1995'	1997	1998	1999	2000
	100 tudósra és mérnökre jutó segédzsemylyzet (fő)				
Bács-Kiskun megye	171	58	42	33	37
Békés megye	66	65	57	56	41
Csongrád megye	55	45	40	49	39
Dél-Alföld	63	48	42	47	39
Országos összesen	50	47	42	40	36

* K+F adatok az 1996-os Területi Statisztikai Évkönyvből 1995-re vonatkozóan

A 100 tudósra és mérnökre jutó K+F segédzsemylyzet száma jelentősen csökkent a figyelt időszakban, főleg Bács-Kiskun megyében, ahol ez a szám 22%-ra csökkent 2000-ben. Más megyékben ez a csökkenés enyhébb volt, 1999-ben emelkedett a mutató, de utána újból visszaesett. Az adatok megerősítik a **7. táblázat** adatait. Ezek a nem kielégítő munkahelyi körülményekkel és a nem elegendő K+F ráfordítással indokolhatók.

Felsőoktatás

A felsőoktatásnak kulcsszerepe lesz a jövőben a K+F erőforrásokban. Minél nagyobb számú hallgató van a felsőoktatásban, annál több szakértő, képzett munkaerő fog K+F tevékenységgel foglalkozni a jövőben. Ezeket a számokat a Dél-Alföldre vonatkozóan a **10. táblázat** mutatja.

10. táblázat. A felsőoktatásban hallgatók száma a Dél-Alföldön

Terület	1990/91	1997/98	1998/99	1999/2000
	Hallgatók száma (fő)			
Bács-Kiskun megye	1932	3615	3752	3935
Békés megye	896	1987	2110	2188
Csongrád megye	7915	13637	14632	14996
Dél-Alföld	10743	19239	20494	21119

Ahogy a táblázat mutatja, a felsőoktatásban hallgatók száma erőteljesen növekedett az elmúlt tíz évben. Csongrád megyének kiemelkedő szerepe van ennek az adatnak a változásában, hiszen itt található a Szegedi Tudományegyetem. A másik két megye közös részesedése csak 41%-a a Csongrád megyeinek.

A regionális innovációs potenciál jellemezhető a természettudományos és mérnöki diplomával végzők számával. A Dél-Alföldön négy felsőoktatási intézet található, melynek több kara oktat természet-tudományt és mérnöki ismereteket. Az ezekben végző hallgatók száma a következőképpen alakul (**11. táblázat**).

11. táblázat. Természettudományi és mérnöki szakokon végzők száma a régióban (2000-2002)

Kar	Végzők száma (fő)		
	2000	2001	2002
Szegedi Tudományegyetem, Természettudományi Kar (Szeged)	421	407	398
Szegedi Tudományegyetem, Szent-Györgyi Albert Orvos- és Gyógyszerésztudományi Centrum, Általános Orvostudományi Kar és Gyógyszerésztudományi Kar (Szeged)	Nem szolgáltatott adatot	Nem szolgáltatott adatot	Nem szolgáltatott adatot
Kecskeméti Főiskola, Gépipari és Automatizálási Műszaki Főiskolai Kar (Kecskemét)	391	436	487
Eötvös József Főiskola, Vízmérnöki Kar (Baja)	65	80	84
Tessedik Sámuel Főiskola, Mezőgazdasági Főiskolai Kar (Mezőtúr)	Nem szolgáltatott adatot	Nem szolgáltatott adatot	Nem szolgáltatott adatot
Szegedi Tudományegyetem, Élelmiszeripari Főiskolai Kar (Szeged)	260	265	278
Összesen	1137	1188	1247

Bár Magyarország országos és regionális adatai máig nem lettek felmérve, és az oktatási intézmények nem működnek együtt eléggé ahhoz, hogy adatot szolgáltatassanak, megállapíthatjuk, hogy a természettudományi és mérnöki szakokon végzők száma 9,7%-kal emelkedett 2000 és 2002 között a Dél-Alföldön, ami mutatja a K+F területeken jelentkező növekvő igényt a képzett munkaerőre.

Pénzügyi háttér

A jelentés következő része megvizsgálja a magyar és regionális K+F ráfordításokat, különös tekintettel a Dél-alföldi Régió ráfordításaira és áttekinti a K+F egységek ráfordításait.

Az állam szerepe számottevő a K+F tevékenység finanszírozásában, ahogy ezt a **12. táblázatban** is láthatjuk.

12. táblázat. Országos K+F ráfordítások források alapján (1995, 1999-2000)

Pénzügyi források	K+F ráfordítások folyó áron					
	Milliárd Ft			Eloszlás (%)		
	1995	1999	2000	1995	1999	2000
Vállalkozások ráfordítása	15,3	30,1	39,8	36,2	38,5	37,8
Állami költségvetés*	23,3	41,6	52,2	55,1	53,2	49,5
Egyéb belföldi források	1,7	2,1	2,2	4,0	2,7	2,1
Külföldi vagy nemzetközi források	2,0	4,4	11,2	4,7	5,6	10,6
Összesen	42,3	78,2**	105,4**	100,0	100,0	100,0

*Állami költségvetés és kiosztott állami támogatások

**Devalváció nélküli ráfordítások

Országos szinten a K+F finanszírozása döntően az állami költségvetésből történik, bár ennek részesedése enyhén csökkenő tendenciát mutat a reálértékkel szemben. A vállalkozói szektor ráfordításai növekvő tendenciát mutatnak reálértékben, de részesedésük közel állandó a külföldi forrásokkal szemben, melyek mennyisége és részesedése növekedett a vizsgált időszakban.

A Dél-alföldi Régió K+F ráfordításainak eloszlását a **13. táblázat** mutatja be.

13. táblázat. K+F ráfordítások a Dél-Alföldön (1996-2000)

Terület	1996	1997	1998	1999	2000
	K+F ráfordítás* folyó áron (Milliárd Ft)				
Bács-Kiskun megye	915	1177	1264	1905	1401
Békés megye	541	555	673	742	978
Csongrád megye	3053	3277	3803	4549	5822
Dél-Alföld	4509	5009	5740	7196	8201
Országos összesen	49977	63473	72494	77754	104229

* A ráfordítások magukban foglalják a kiegészítő tevékenységek költségeit is (tudományos szolgáltatás, termelés).

Ahogy a táblázat mutatja, a K+F ráfordítások nagy része Csongrád megyében koncentrálódott a vizsgált időszakban. 1996-ban az ilyen irányú ráfordítások 68%-a, 2000-ben a 71%-a lett felhasználva ebben a megyében. Míg Bács-Kiskun és Békés megye 1996 és 2000 között dinamikusabb fejlődésen ment át a K+F egységek és foglalkoztatott személyzet terén, Csongrád megyében erőteljesebb volt a fejlődés a K+F ráfordításokat tekintve. Meg kell említeni, hogy 1998 és 1999 között Bács-Kiskun megyében jelentősen növekedtek az ilyen ráfordítások, majd 2000-re szintén jelentősen visszaestek. Ez egy nagy értékű beruházással magyarázható.

14. táblázat. Változások a K+F egységek ráfordításaiban (előző év=100,0)

Év	Bács-Kiskun megye	Békés megye	Csongrád megye	Dél-Alföld	Fogyasztói ár mutató
1996	–	–	–	–	–
1997	128,6	102,6	107,3	111,1	118,3
1998	107,4	121,3	116,1	114,6	114,3
1999	150,7	110,3	119,6	125,4	110,0
2000	73,5	131,8	128,0	114,0	109,8

Láthatjuk, hogy regionális szinten a növekedés eltérő volt az egyes megyéket tekintve. Bár 1996 és 1997 között a folyó áron nőttek a ráfordítások, reálértékben csak Bács-Kiskun megyében következett be növekedés. 1998-ra ez a helyzet megfordult. A ráfordítások ilyen ingadozása okozhatta a K+F egységek ingadozását ebben az időszakban. A ráfordítások jelentős visszaesésének oka Bács-Kiskun megyében a már említett beruházás 2000-ben, amely eltorzította az adatokat.

Ez a beruházás megjelenik a következő táblázatban (**15. táblázat**) is, melyben a ráfordítások szét vannak választva dologi (folyó-) és beruházási jellegű kiadásokra.

15. táblázat. A ráfordítások megoszlása (1996-2000)

Év	Dologi	Beruházás	Dologi	Beruházás	Dologi	Beruházás
	Millió Ft					
	Bács-Kiskun megye		Békés megye		Csongrád megye	
1996	834	81	522	19	2835	218
1997	1090	87	517	38	3035	242
1998	985	279	543	130	3363	440
1999	1014	891	547	195	4070	479
2000	1210	191	700	278	5262	560

Láthatjuk, hogy míg a beruházási ráfordítások az inflációnál nagyobb mértékben emelkedtek 1996 és 2000 között, a költségek alig nőttek. Ezért érthető a 100 tudósra és mérnökre jutó segédszemélyzet számának csökkenése az időszakban. A régió számára előnyös, hogy 1999 és 2000 közt a költség ráfordítások az inflációnál nagyobb mértékben emelkedtek, ez a folyamat Csongrád megyében már 1998-ban megkezdődött, ahol mivel a dologi ráfordítások finanszírozása meghaladta az inflációt, a munkakörülmények nem romlottak.

A K+F eredményei

A K+F eredményeinek adatait megvizsgálva meg kell említenünk, hogy Magyarországon nagyon kevés ilyen adat áll rendelkezésre, mivel ennek mérése igen nehéz, és a Magyar Központi Statisztikai Hivatal sem készít kutatásokat ebben a témában. Először a magyarországi adatokat, majd a Dél-Alföldre vonatkozókat vizsgáljuk meg.

A K+F intézmények által kiadott publikációk száma a vizsgált időszakban 60%-kal nőtt, 19%-kal az egyéb K+F egységeknél, de legfőképpen a felsőoktatási szektorban változtak a számok (75%). Ez a felsőoktatási intézmények növekedéséből adódott, de egészében kijelenthetjük, hogy a kedvezőtlen körülmények nem tükröződtek számottevően a K+F egységek publikációs tevékenységében

16. táblázat. Kutatási témák és K+F projektek száma a Dél-Alföldön (1996-2000)

Terület	1996	1997	1998	1999	2000
	Kutatási témák és K+F projektek száma				
Bács-Kiskun megye	190	164	230	285	306
Békés megye	97	129	167	150	172
Csongrád megye	1071	1224	1194	1361	1282
Dél-Alföld	1358	1517	1591	1796	1760
Országos összesen	16402	20375	18724	20944	21086

Látható, hogy a legtöbb kutatási téma és K+F projekt Csongrád megyében futott – 79% 1996-ban és 73% 2000-ben – ami nem meglepő, hiszen a legtöbb ráfordítás ebben a megyében koncentrálódik.

Ebben az időszakban a három megyében nőtt a K+F tevékenység, Bács-Kiskun megyében 61%-kal, Békés megyében 77%-kal, azonban ez a növekedés ingadozik a pénzügyi források aránytalansága miatt.

A regionális K+F tevékenység a **17. táblázat** adatai alapján jellemezhető.

17. táblázat. K+F egységek által kiadott publikációk (1995, 1997-2000)

Terület	1995*	1997	1998	1999	2000
	K+F egységek által kiadott publikációk száma				
Bács-Kiskun megye	58	230	377	283	328
Békés megye	151	209	287	178	264
Csongrád megye	2722	2786	2541	3126	3221
Dél-Alföld	2931	3225	3205	3587	3813
Országos összesen	25077	29988	33324	33328	37263

Ez a táblázat szintén Csongrád megye fölényét szemlélteti. 1995-ben a regionális publikációk 95%-a ebben a megyében készült el, ez a részesedés 84%-ra csökkent 2000-re. Említésre méltó, hogy a koncentráció aránya csökken. Az országos teljesítés 12%-a a Dél-Alföldön készült 1995-ben, ez az arány hozzávetőlegesen állandó maradt a vizsgált időszakban, 10% volt 2000-ben.

A kísérleti K+F tevékenység mutatói a hazai és külföldi szabadalmi kérelmek és a ténylegesen elnyert szabadalmi oltalmak száma, melyeket a **18. táblázat** részletez.

18. táblázat. Az országos szabadalmi kérelmek számának eloszlása származás szerint (1990-2000)

Év	Összesen		Összesen					
	száma	% az előző évinek	Ebből hazai		Ebből külföldi		PCT kérelmek	
			száma	%	száma	%	száma	%
1990	8078	116,5	2506	31,0	1566	19,4	4006	49,6
1991	9587	118,7	2199	22,9	836	8,7	6552	68,3
1992	9070	94,6	1629	17,9	946	10,4	6495	71,6
1993	10839	119,5	1186	10,9	232	2,1	9421	86,9
1994	16321	150,5	1153	7,1	1273	7,8	13895	85,1
1995	18777	115,0	1059	5,6	1139	6,0	16579	88,2
1996	24938	132,8	796	3,2	845	3,4	23297	93,4
1997	30069	120,6	737	2,4	889	2,9	28443	94,6
1998	38628	128,5	694	1,8	899	2,3	37035	95,9
1999	44913	116,3	727	1,6	779	1,7	43407	96,6
2000	62562	139,9	810	1,3	734	1,2	61018	97,5

Láthatjuk, hogy az országos szabadalmi kérelmek száma erőteljesen nőtt a rendszerváltás évei után. A fejlődés fokát jelzi az összesített szám, mely több mint hétszerese volt 2000-ben az 1990-es értéknek. Az összes kérelem eloszlása szintén jelentősen változott. A PCT kérelmek részesedése folyamatosan emelkedett, míg a hazai és külföldi kérelmek aránya csökkent ebben az időszakban. Ezek a tények mutatják, hogy a K+F tevékenység fokozatosan fejlődött a növekvő piaci lehetőségek miatt.

Az országos K+F koncentráció eredményeként a legtöbb szabadalmi oltalmat Budapestnek köszönhetően Közép-Magyarországon kérelmezték és kapták meg. Azonban a második helyen a Dél-alföldi Régió áll, a Szegedi Tudományegyetem jelentős kutatási potenciáljának köszönhető kiemelkedő teljesítményével megelőzi a dunántúli régiókat. A teljes országos eredmény 10%-át kérelmezték a Dél-Alföldön, és az összes külföldi szám 4%-át, ebből a hazai kérelmezők 26%-a és a külföldiek 17%-a kapta meg a szabadalmat.

Ezen adatok áttekintése után kijelenthetjük, hogy Magyarországon közel mindenfajta gazdasági tevékenység Közép-Magyarországon koncentrálódik, a fővárosban. Ezen következtetést alátámasztják a jelentés adatai, melyek azt mutatják, hogy ez a régió messze a többi fölött van a gazdasági mutatók tekintetében. Ezen túlzott centralizáció mellett a régiók innovációs kapacitása azonban nagyban hozzájárul az ország fejlődéséhez, és néhány mutató tekintetében a Dél-alföldi Régió a legjobbak között van.

Bár az ipari termelés viszonylag alacsony a Dél-Alföldön, itt van a legtöbb működő vállalkozás (Közép-Magyarországot nem számítva) a kedvező földrajzi elhelyezkedés és a K+F helyzet miatt.

Az országos és regionális K+F körülmények vizsgálata tükrözi az 1989-90-es rendszerváltás által okozott gazdasági változásokat. Ennek eredménye volt a K+F ráfordítások reálértékének, a K+F egységek számának és személyzetének drámai csökkenése, mely jelentős hátrányt jelentett a gazdasági teljesítményben. Ezen kedvezőtlen tényezők észrevehetőek a Dél-Alföldön is, de ennek a területnek a K+F helyzete javult 1993-tól, mikor a K+F ráfordítások újra nőni kezdtek, nem csak folyó áron, hanem reálértékben is.

A Dél-alföldi Régió jelentős K+F kapacitással rendelkezik, képzett szakemberekkel, akik K+F egységekben dolgoznak. A regionális innovációs tevékenység egyik legfontosabb szereplője a Szegedi Tudományegyetem, a felsőoktatásával és kutatásával. További fontos szereplők a különböző kutatóközpontok. A régió nagy potenciállal rendelkezik az élettudományok területén:

- A régió rendkívül átfogó mezőgazdasági képzést biztosít, a terület erős mezőgazdasági jellege miatt (hat főiskola, egyetemi karok és több kutató központ végez kutatást és oktatást ebben a témában). Érdemes hangsúlyozni, hogy a mezőgazdasági témák meghatározóbbak Bács-Kiskun és Békés megyékben.
- A régió másik ereje a biotechnológiai és bioorvosi tevékenység, melyet nyolc intézményben és felsőoktatási intézmények karain végeznek, néhány mezőgazdasági karon és több kutatóintézetben, Ezek közül a legjelentősebb a Biológiai Kutató Központ, mely megszerezte a „Kiválóság Központja” címet. Nemzetközi hírű tevékenysége miatt Szeged Magyarország biotechnológiai központja. A régióban a bioorvosi tevékenység a Szegedi Tudományegyetemen koncentrálódik, ahol az orvostudományi és gyógyszerészeti kutatások nemzetközi hírűek.

Az informatika területén a régió legtekintélyesebb intézménye az Informatikai Intézet, amely számos vállalkozást vonzott a fejlettebb országokból, így jelentősen hozzájárul az ország innovációs teljesítményéhez. A Dél-Alföldnek kiterjedt informatikai bázisa van, mely segíti a regionális kutatási tevékenységet.

A műszaki és mérnöki oktatás és kutatás nem tartozik az erősségeink közé, mindössze két bányászati kar folytat műszaki képzést a régióban, ezért szükséges ezt a fajta oktatást elősegíteni a jövőben.

A Magyarországra és a Dél-Alföldre vonatkozó összes adat vizsgálata után levonhatjuk azt a következtetést, hogy ez a régió fontos szerepet játszik az országos K+F tevékenységben és, hogy ez a régió legnagyobb vagyona.

IV. A DÉL-ALFÖLDI RIS MÓDSZERTANA

A stratégia felépítése az „Innovating Regions in Europe” (Régiók Innovációja Európában) (www.innovating-regions.org) módszertani szerkezetét követi. A stratégiai folyamat három fő állomásból állt:

0. fázis: Előkészítő fázis

Az előkészítő fázisban az innováció területén regionális megegyezést alakítunk ki, kidolgozzuk a kommunikációs stratégiát, információs műhelyeket/találkozókat (workshop) szervezünk, és a projekt közvetlen előkészítéseként regionális gazdasági felmérést végzünk a korábbi innovációs tevékenységek alapján.

1. fázis: Információgyűjtés és felmérések

Ebben a fázisban felméréseket végzünk az innovációs kínálatról az innovációt támogató szervezetek, (technológiai központok, a technológiai központokat az iparral összekötő szervezetek és a gazdaságfejlesztési szervezetek) elemzése által. Ezután következnek a részletes elemzések: a regionális vállalatok igényeinek meghatározása, a lehetőségek alapján való osztályozás, a mintaprojektek célcsoportjainak meghatározása, javaslatok a regionális intézményrendszer újraszervezésére a források vonatkozásában, feladatok, a szakértői és tanácsadó háttér kapacitása. Ennek a fázisnak a várható határideje 2003 novemberére.

2. fázis: Mintaprojektek

A második fázis során olyan innovációs tevékenységet célzó mintaprojekteket szervezünk és hajtunk végre, melyek hasznosak a kis- és középvállalkozói szektornak, majd elemezzük a mintaprojektek eredményét.

E fázis várható határideje 2004 júniusáig.

Társulás a Dél-Alföldi Innovációs Stratégia kidolgozására

A regionális innovációs stratégia leghatékonyabb végrehajtása érdekében széleskörű egyeztetés szükséges a stratégiai témák megtárgyalásakor. Ennek elérésére egy új szervezeti szint, az Irányító Bizottság, jelent meg a projekt végrehajtásakor a projektvezetés és a szakértői tanácsadás mellett.

Az Irányító Bizottság tagjai a regionális szervezetek képviselői, azok a legfelsőbb vezetők és igazgatók, akik valamilyen módon a regionális innovációhoz kapcsolódnak.

Az Irányító Bizottság célja, hogy a régió fontos személyiségeit és politikusait bevonja minden fontos döntéshozatali eljárásba, mely befolyásolja a RIS folyamatát, így minden döntést vagy annak eredményét és végrehajtását egyhangúlag támogathatják. Közvetetten részt vehetnek a végrehajtásában. Az Irányító Bizottságnak fontos szerepe van a szakértők és koordinátorok munkájának támogatásában a kapcsolataik és hálózataik felhasználásával a projekt kivitelezés közben. A testület tagjai a politikai vagy szakmai hálózatuk által részt vehetnek a projekt eredményeinek és javaslatainak elterjesztésében.

Az Irányító Bizottság elsődleges feladata, hogy lobbizási tevékenysége és hálózata révén fokozza a projekt teljesítményét. Emellett fontos feladata a stratégiai vezetés, valamint a projekt dokumentumok és jelentések elfogadása.

V. TANULMÁNYOK ÉS ELEMZÉS: A KÍNÁLATI ÉS KERESLETI OLDAL FELMÉRÉSE

A kínálati oldal elemzése

Ez a dokumentum foglalja össze a Dél-Alföldön három csoport – kutatói központok, hídképző (az ipar és a tudomány között) és közösségi szervezetek – körében végzett kérdőíveken és interjúkon alapuló vizsgálat eredményeit. Alább áttekintjük a csoportok vizsgálati eredményeit, majd összefoglaljuk a következtetéseket, végül regionális környezetbe helyezzük őket.

Kutató központok

A kínálati oldal felmérésének céljai a régió műszaki erősségeinek megállapítása, ezen lehetőségek hasznosításának lehetőségei és a kutató központok által más csoportoknak nyújtott támogatások/ szolgáltatások típusának és jellemzőinek feltárása.

A kutatás eredményeinek összefoglalásaként kijelenthetjük, hogy a dél-alföldi kutató központok nagy részében nem alkalmaznak teljes munkaidőben személyzetet az üzleti együttműködésre, nem tekintik fontosnak a marketinget. A kutatók kiegészítő tevékenységként kevésbé hatékonyan tudnak a marketinggel foglalkozni, mint egy közvetlenül erre a tevékenységre képzett és ezzel foglalkozó személy. E jelenség egyik oka az intézetek nem gazdasági szemléletű hozzáállása (az ipari tapasztalatok hiányában), melyet meg kell változtatni, a másik ok a pénzügyi források hiánya.

A regionális kutatás fő területei a mezőgazdaságon, környezetvédelmen, biológián és biotechnológián kívül az orvosi és gyógyszerészeti kutatások. A gépészeti kutatási tevékenység, mely egyike az innovációs potenciálnak, alacsony szintű, megerősítése szükséges a régióban. Biztató, hogy a kutatási tevékenység 70-80%-a alkalmazott kutatás, a többi alapkutatás. Az intézmények kiegészítő, innováció segítő tevékenységként foglalkoznak képzésekkel és tanácsadással. Három probléma merül fel a kutatási eredmények értékesítésével kapcsolatban. Az első a felsőoktatásban merül fel a szakmai karrier és a szellemi termékek jogainak ellentétéként (publikálni vagy nem). A régió másik problémája a szabadalmakkal és innovációval (ILO/TLO) foglalkozó iroda hiánya. Végül szükséges lenne a hozzáálláson változtatni, mert a kutatók gyakran úgy gondolják, hogy az alapkutatás fontosabb, mint az alkalmazott kutatás.

A passzív hozzáállást tükrözi az alacsony létszámú marketing személyzet is; gyakran maguk az idővel versenyt futó kutatók foglalkoznak a marketinggel. Néhány intézet alkalmaz csak marketingért felelős személyt, gyakran ezek kevésbé hatékonyan dolgoznak. Az alkalmazott marketing eszközök közül

az Internet és a direkt marketing szerepét kellene növelni az eredmények értékesítésében. A legtöbb felsőoktatási intézményben szükség van egy összekötő irodára a szervezeten belül az innovációhoz kapcsolódó feladatok ellátására. Egy másik megkérdéztett intézmény szintén hasznosnak tartana egy szakmára specializálódott innovációs irodát (pl. növénynevelés), melynek marketing, adminisztratív és információs feladatokat szánna.

A regionális kutatóközpontok a legtöbb esetben együttműködnek a kis- és középvállalkozásokkal, főleg a cégek kezdeményezése alapján. Az együttműködés alatt a szaktudás, a vállalkozások információinak hiánya, az alacsony innovációs és együttműködési szint és a pénzügyi problémák jelentenek nehézségeket az intézmények számára.

A kutatóközpontok pénzügyi szerkezete gyakran nem kedvező, hiszen a közforrások aránya túl magas az összes árbevételben, más, magán források keresése szükséges.

Ellentmondás van a szabályozás és a gazdasági érdek között a spin-off cégek alapításával kapcsolatban. A felsőoktatási intézmények általában érdemesnek találják a spin-off cégek megalapítását, helyet, felszerelést és technikai segítséget tudnak biztosítani, azonban a törvények nem engedik számukra a cégek alapítását. Hasonló a probléma más kutatóközpontokban is, ahol az állam tulajdonosként korlátozza a spin-off cégek alapítását. A helyzet gazdasági megközelítésének előtérbe kerülése lenne szükséges. A szabályozás megváltozása esetén az intézményeknek szüksége lenne pénzügyi, marketing és adminisztratív támogatásra.

Összességében elmondhatjuk, hogy a kutatási terület nem figyel eléggé a kutatási eredmények és új technológiák gyakorlati alkalmazására. Az üzleti szférával való együttműködés sokkal több marketing tevékenységet és sokkal több marketing technikát igényel. Azonban az adott lehetőségek minél produktívabb kiaknázása új fejlődési irányt nyithat mind az együttműködő szervezetek, mind a vállalkozók számára.

Hídképző szervezetek

A hídképző szervezetek vizsgálatának célja, a Dél-Alföldön támogatott innovációs tevékenységek megállapítása, és annak kiderítése, hogy milyen lehetőségek állnak a cégek rendelkezésére, hogy növeljék hozzáférésüket az innovációs támogatási szolgáltatásokhoz.

Az eredmények értékesítését támogató hídképző szervezetek közül a kutatóközpontok az Ipari és Kereskedelmi Kamarát, a Regionális Fejlesztési Ügynökséget és a helyi vállalkozásfejlesztési alapítványt ismerik a legtöbb esetben, a Magyar Innovációs Szövetség regionális irodája, az INNOSTART BIC és IRC csak néha merül fel. Főleg az első három szervezettel történik együttműködés. Mivel a technológiával és a kockázati tőke áthelyezésével foglalkozó szervezetek kevésbé ismertek, a jövőben marketingjük erősítésre szorul, sőt az információ kutatóközpontokba való áramlásának elősegítése szükséges a kapcsolatok növelésének érdekében.

A kapcsolat a kutatóközpontokkal nem tipikus, csak konkrét projektek esetén. Az együttműködés fejlesztése elkerülhetetlen.

A hídképző szervezetek tevékenysége Magyarországon még nem ismert széles körben, de szükség van ezekre a projektekre az ország gazdaságának fejlesztéséhez a technológiával és a cégeknek szóló EU programokkal kapcsolatos információ szolgáltatására. A sikeres közvetítések számának növelése és az ipar és egyetemek közti kapcsolat elősegítése lenne a hídképző szervezetek legfontosabb feladata.

Néhány hídképző szervezet hozzáférést biztosít pénzügyi forrásokhoz. Általában megtaláljuk a pénzügyi tanácsadást a tanácsadói szolgáltatások között. Az induló és spin-off cégeknek jelentős segítségre van szüksége a pénzügyi források és üzleti partnerek felkutatásában.

Következtetések

- Az Innostart (egy országos szervezet) inkubációs szolgáltatásokat nyújt, de nincs, vagy nagyon kevés más eleme van az országos fejlesztési rendszernek – lásd pl. tőke.
- A szervezetek nagyon hasznos szolgáltatásokat nyújtanak a vállalkozásoknak. A probléma az, hogy sok kis- és középvállalkozás nem tud ezekről a szervezetekről, ezért erős, hatékony marketing eszközök bevezetésére van szükség.
- Az országos szervezetek jól szervezettek, de a regionális igazgatóságok szerepe nincs eléggé hangsúlyozva. A cégek többsége nem tud a regionális tevékenységről, a szervezeteknek hatékonyabb marketing eszközökre van szüksége a regionális szintű tevékenység bemutatására.
- Az országos innovációval foglalkozó szervezetek – mint a BIC és IRC – nem találhatóak meg regionális szinten.
- Az induló cégek nem keresik a hídképző szervezetek szolgáltatásait. Ösztönzésre lenne szükség, hogy így tegyenek.
- Erős és kielégítetlen igény jelentkezik a marketinget támogató szolgáltatásokra az innovációval kapcsolatban.
- A hídképző szervezetek között sok átfedés van, ami csökkenti a támogatási rendszer átláthatóságát a kis cégek számára.
- A technológiai kérdésekkel foglalkozó vállalkozásfejlesztési szolgáltatások gyengék.
- A létrehozott hídképző szervezetek elkülönülten támogatják a vállalkozásokat, nem pedig támogató hálózatként.

Közösségi szervezetek

Ezen fejezet célja minden innováció-támogatásban résztvevő kulcsfontosságú közszereplő szerepének tisztázása, legyen az tudatosságnövelés, ösztönzés, finanszírozás és információnyújtás, regionális infrastruktúra támogatás, vagy a hídképző szervezetekre, technológiai központokra történő hatásgyakorlás.

A közösségi szervezeteknek együtt kell működniük. Az információ keresletet elégitik ki. Széles körben nyújtanak szolgáltatásokat. Szolgáltatásaikat főleg kis- és középvállalkozásoknak nyújtják.

Ki kellene fejleszteniük a finanszírozási szolgáltatásaikat. Nem megfelelő a közösségi szervezetek által innovációra és technológia alapú tevékenységekre juttatott források kapacitása. A vállalkozóknak kiszámítható pénzügyi rendszerre van szükségük. A közösségi szervezeteknek átlátható rendszert kellene biztosítani, hogy a cégek számolhassanak a forrásokkal, kiküszöbölhessék a bizonytalanságot.

A marketing eszközök használata szintén nem hatékony.

Következtetések

Problémák	Megoldások
A kutatók kiegészítő tevékenységként foglalkoznak a marketinggel	<ul style="list-style-type: none"> • Hozzáállás megváltoztatása • Üzleti együttműködésért és marketingért felelős teljes munkaidős személyzet foglalkoztatása • Pénzügyi források • Az Internet és a direkt marketing szerepének erősítése
Mérnöki és műszaki kutatási tevékenységek hiánya	Erősítésükre van szükség a régióban
Mérnöki-műszaki egyetem hiánya	<ul style="list-style-type: none"> • Együttműködés más régiókkal • A Szegedi Tudományegyetem Műszaki Karának megalapítása
Humán erőforrások: ipari tapasztalatokkal rendelkező alkalmazottak hiánya	• Ipari tapasztalatok szerzésére irányuló program kutatók számára
Kutatási eredmények értékesítése	<ul style="list-style-type: none"> • Szellemi termékek jogai • Értékesítéssel foglalkozó irodák felállítása • A kutatók hozzáállásának megváltoztatása • A hangsúly az alkalmazott kutatáson legyen, ne az alapkutatáson
A kutatóközpontok pénzügyi szerkezete	Kényszer a magán források bevonására
A spin-off cégek alapításának állami korlátozása	A szabályozás megváltoztatása
A hídképző szervezetek alacsony ismertsége	<ul style="list-style-type: none"> • Marketing eszközök • Kapcsolatok növelése
A Dél-Alföld nem vonzó a befektetők számára	Infrastrukturális háttér fejlesztése
Nagy hézag a régió felsőoktatása és gazdasága között	Összekötő iroda a szervezeten belül
Pénzügyi források hiánya	<ul style="list-style-type: none"> • Projekt fejlesztés • A pályázati felhívásokban való részvétel megkönnyítése
A regionális hídképző szervezetek szerepe nem eléggé hangsúlyozott	Hatékonyabb marketing eszközök a regionális szintű tevékenység bemutatására
Az induló cégek nem keresik a hídképző szervezetek szolgáltatásait	Ösztönzések
Kielégítetlen kereslet az innovációval kapcsolatos marketinget támogató szolgáltatások iránt	A marketing támogatási szolgáltatások fejlesztése
A támogatási rendszerek átláthatóságának hiánya	Információ nyújtása: Info pontok felállítása
A pénzügyi támogatási rendszer nem kiszámítható	Innováció támogatási irodák megalapítása
A hídképző szervezetek korlátozott innovációs szolgáltatást nyújtanak	Innovációs szolgáltatások fejlesztése

Összefoglalásként kijelenthetjük, hogy a dél-alföldi kutatóközpontok többségében nem alkalmaznak teljes munkaidőben üzleti együttműködésért felelős személyzetet, és nem tartják fontosnak a marketinget. A kutatók kiegészítő tevékenységként kevésbé hatékonyan foglalkoznak a marketinggel, mint egy erre rendelt személy. Nincs az ipari kapcsolatokkal foglalkozó személyzet sem, nincsenek szabadalmakkal és innovációval foglalkozó irodák (ILO/TLO-k). Ennek a jelenségnek az egyik oka az intézmények nem gazdasági szemléletű hozzáállása (az ipari tapasztalatok hiányában), melyet meg kell változtatni, a másik ok a pénzügyi források hiánya. Emellett meg kell könnyíteni a kutatás és az üzlet világ közti kommunikációt.

A passzív hozzáállást tükrözi a kisszámú marketing személyzet is; gyakran maguk az idővel versenyt futó kutatók foglalkoznak a marketinggel. Néhány intézet alkalmaz csak marketingért felelős személyt, gyakran ezek kevésbé hatékonyan dolgoznak. A használt marketing eszközök közül az Internet és a direkt marketing szerepét kellene növelni az eredmények értékesítésében. A legtöbb felsőoktatási intézményben szükség van egy összekötő irodára a szervezetben belül, az innovációhoz kapcsolódó feladatok ellátására. A másik intézmény szintén hasznosnak tartana egy szakmára specializálódott innovációs irodát (pl. növénynevelés), amelynek marketing, adminisztratív és információs feladatokat szánna.

A regionális kutatóközpontok a legtöbb esetben együttműködnek a kis- és közepes vállalkozásokkal, főleg a cégek kezdeményezése alapján. Az együttműködés alatt a szakutadás, a vállalkozások információhiánya, az alacsony innovációs és együttműködési szint és a pénzügyi problémák jelentenek nehézségeket az intézményeknek.

A kutatóközpontok pénzügyi szerkezete gyakran nem kedvező, hiszen a közforrások aránya túl magas az összes árbevételben, más, magán források keresése szükséges.

Az eredmények értékesítését támogató hídképző szervezetek közül a kutatóközpontok az Ipari és Kereskedelmi Kamarát, a Regionális Fejlesztési Ügynökséget és a helyi vállalkozásfejlesztési alapítványt ismerik a legtöbb esetben, a Magyar Innovációs Szövetség regionális irodája, az INNOSTART BIC és IRC csak néha merül fel. Főleg az első három szervezettel történik együttműködés. Mivel a technológiával és a kockázati tőke áthelyezésével foglalkozó szervezetek kevésbé ismertek, a jövőben marketingjük erősítésre szorul, sőt az információ kutatóközpontokba való áramlásának elősegítése szükséges a kapcsolatok növelésének érdekében.

Ellentmondás van a szabályozás és a gazdasági érdekek között a spin-off cégek alapításával kapcsolatban. A felsőoktatási intézmények általában érdemesnek találják a spin-off cégek megalapítását, mert helyet, felszerelést és technikai segítséget tudnak biztosítani, azonban a törvények nem engedik

számukra a cégek alapítását. Hasonló a probléma más kutatóközpontokban is, ahol az állam tulajdonosként korlátozza a spin-off cégek alapítását. A helyzet gazdasági megközelítése kellene, hogy előtérbe kerüljön. A szabályozás megváltozása esetén az intézményeknek szüksége lenne pénzügyi, marketing és adminisztratív támogatásra. A spin-off alapításhoz való hozzáállás meglepően pozitív volt. Ez jó alapja lehet egy spin-off programnak.

Összességében elmondhatjuk, hogy a kutatási terület nem figyel eléggé a kutatási eredmények és új technológiák gyakorlati alkalmazására. Az üzleti szférával való együttműködés sokkal több marketing tevékenységet és sokkal több marketing technikát igényel. Azonban az adott lehetőségek minél produktívabb kiaknázása új fejlődési irányt nyithat mind az együttműködő szervezetek, mind a vállalkozók számára.

A keresleti oldal elemzése

A keresleti oldal (az ügyfelek és cégek szükségletének) elemzése a Regionális Innovációs Stratégia egyik legfontosabb része. A stratégiának kereslet orientáltnak kell lennie és támogatnia kell a kínálati oldalt, hogy a legnagyobb növekedési potenciállal és szükséggel rendelkező cégekre koncentráljanak.

A RIS készítésekor elemeztük a vállalkozásokból álló keresleti oldal jellegzetességeit és szükségleteit. A cégek adatbázisából a mintát földrajzi hely, méret és tevékenység alapján választottuk. A kérdőíveket százötven vállalkozás töltötte ki, harminc kis- és középvállalkozás, valamint tíz nagyvállalat választott az interjúkra.

A kutatás eredménye a kérdőívek eredményein alapul, kiegészítve a személyes találkozókra és interjúkra elhangzottakkal.

1. Információ a mintáról

A Dél-alföldi Régió 180 vállalkozása került be a vizsgált mintába. A megkérdezettek döntő többsége (83%) korlátozott felelősségű társaságként működik. Az esetek többségében az ügyvezető igazgató válaszolta meg a kérdéseket.

A vállalkozások szektoronkénti eloszlásának elemzésekor az élelmiszeripari és építőipari vállalkozások dominanciáját tapasztaltuk. A vizsgált vállalkozások fele maximum 20 embert foglalkoztat. Főleg tehát kis cégek vannak, amelyek sokszor tradicionális felépítésűek/jellegűek. A tapasztalatok azt mutatják, hogy ezeknek a cégeknek szüksége van K+F ráfordításra a további fejlődéshez, de nem feltétlenül a magas technikai szintű innovációkra, hanem inkább a termelékenységet segítőkre.

A diplomás alkalmazottak aránya átlag alatti az élelmiszer-, gumi-, nyomda-, fa- és bőripari vállalkozásokban. Ezek a cégek a fő regionális foglalkoztatók, azonban úgy látszik nem rendelkeznek a

szükséges belső erőforrásokkal, hogy K+F tevékenységet folytassanak és nehéznek találják a házon belüli innováció és K+F fejlesztést. Ennek a problémának a leküzdéséhez az Egyetemhez és kutató intézetekhez fűződő szálak megerősítésére van szükség. Főleg a mérnöki tevékenységgel, tanácsadással és informatikával foglalkozó vállalkozások körében van kereslet képzett munkaerőre. A vizsgált vállalkozások közel fele egyetlen terméket vagy szolgáltatást kínál.

A statisztika eredményei szerint a cégek 80%-a nem fordít elég figyelmet az új termékek fejlesztésére. Ez magyarázható a mintában szereplő élelmiszeripari cégek viszonylag magas aránya által foglalkoztatott alacsony végzettségű munkaerővel. Egészen jól meg tudnak élni hagyományos termékek előállításával. A cégek inkább a régi konstrukciókra támaszkodnak, mint hogy új termékek megalkotásába fektessenek be.

A vállalkozások kétharmada – regionális szempontból – csak egy piacra termel, míg egynegyedük próbál két piacon érvényesülni. A helyi és az országos piac a legfontosabb a vizsgált vállalkozások számára, a cégek csak egynegyede kapcsolódik be az európai versenybe, szinte senki nem szállít Európán kívülre.

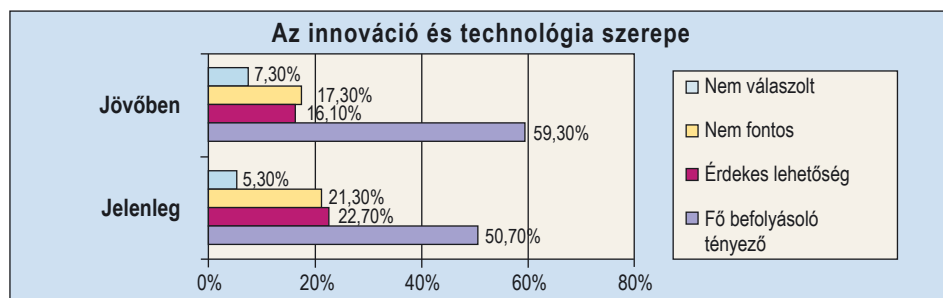
A globális vagy regionális recessziótól való félelem tisztán látszik a kérdezett vállalkozások realizált és tervezett forgalmából. Bár az átlagos 2003-ra tervezett forgalom magasabb, mint a 2002-es gazdasági év átlag forgalma, a válaszolók 2004-re borúlátóbb eredményeket jósoltak. A feltételezett recesszió legvalószínűbb magyarázata az Európai Unió integrációjával járó bizonytalanság.

A forgalom és profit adatai alapján a válaszadó vállalkozások többsége nagyobb forgalmat vár 2003. évre 2002. évhez képest, de terveikben 2004. évre az előrejelzéseik borúlátóbbak a növekvő verseny miatt. Többségük átlagosnak jelzi előre saját vállalkozásuk eladási lehetőségeit, azonban egynegyedük kijelentette, hogy a következő három évben a vállalkozás eladásai az iparág átlaga alá esnek majd. Különösen a mezőgazdasági és az építőipari szférában számolnak nagy visszaesséssel. A textilipar stagnálása, míg az élelmiszer és nyomdaiparban fellendülés várható a közeljövőben.

2. Innováció és technológia

Az innováció jövőbeli szerepének vizsgálata felfedi, hogy az innováció nélkülözhetetlen a piacon való sikeres részvételhez.

3. ábra

Létszámukat tekintve a nagyobb cégek általában fontosabbnak tartják az innovációt és a technológiát, mint a kis vállalkozások.

A vállalkozások többsége nem csak elméletben, hanem gyakorlatban is az innovációra szavazott – a megkérdezettek 62,1%-a hajtott végre valamilyen technológiai fejlesztést.

A több mint 20 embert foglalkoztató vállalkozások az átlagosnál nagyobb arányban foglalkoznak technológiai fejlesztéssel. A magas létszámú diplomással rendelkező cégek az átlagnál gyakrabban fejlesztenek technológiát. A technológiai fejlesztés a diplomásokat nem foglalkoztató vállalkozások körében a legritkább.

Az átláthatóság érdekében csak értékelhető elemszámú szektorok esetében kerül bemutatásra az iparágak szerinti osztályozás. A gumi és műanyag termékeket előállító cégek az átlagnál gyakrabban végeznek technológiafejlesztő tevékenységet. A textiliparban a legritkább az innováció.

A cégek innovációhoz és technológiai fejlesztéshez való hozzáállásának összefoglalásaként mondhatjuk, hogy a cégek többsége tisztában van a technológiai fejlesztésből adódó versenyelőnnyel. A nagyobb cégek általában fontosabbnak tartják az innováció és a technológia szerepét. Negatív kapcsolat van a cégen belüli diplomások aránya és az innováció szerepének értékelése között. Ez értelmezhető úgy, hogy a nagyobb cégek több jelentőséget tulajdonítanak az innovációnak és a technológiai fejlesztésnek, és ha foglalkoztatnak is diplomás személyzetet, akkor a diplomások aránya a dolgozók arányához viszonyítva néha alacsonyabb az átlagnál.

A fent említetteket igazolják, hogy a 20 embernél többet foglalkoztató vállalkozások az átlagosnál nagyobb arányban foglalkoznak technológiai fejlesztéssel. A nagy létszámú diplomással rendelkező cégek az átlagnál gyakrabban fejlesztenek technológiát. A technológiai fejlesztés a diplomásokat nem foglalkoztató vállalkozások körében a legritkább.

A válaszadók fele nem rendelkezik K+F költségvetéssel. A K+F költségvetésről megkérdezettek 84%-a évente 10 millió Ft-nál kevesebbet költ kutatásra és fejlesztésre. A válaszadók mindössze 16%-a költ ennél többet innovációra. A vállalkozások csak 11%-a költ a forgalmának egy tizedénél többet

innovációra. Az 5 legnagyobb arányú K+F költségvetéssel rendelkező vállalkozás az élelmiszeriparban működik. A papír és papírtermékek készítésével, és a nyomdai, kiadói tevékenységet folytató cégeknek van a legnagyobb abszolút értékű K+F költségvetése, míg az élelmiszeripari vállalkozásokban van a legnagyobb relatív értéke. A mezőgazdasági és textilipari cégek költenek a legkevesebbet K+F-re.

Nincs egyértelmű kapcsolat a vizsgált vállalkozások alkalmazottainak száma és végzettsége, valamint a K+F beruházások mértéke között.

Természetesen azok a vállalkozások, melyek szerint az innováció és a technológia a fő meghatározó tényezője az ágazatbeli versenynek, azok az átlagnál nagyobb arányú K+F költségvetéssel rendelkeznek.

A csökkenő forgalmú vállalkozások, vagy amelyek átlagos marketing lehetőségekkel rendelkeznek, az átlagnál sokkal kevesebbet költenek innovációra, és fordítva: akik átlag fölötti eladási lehetőséget várnak, többet költenek innovációra.

A K+F tevékenységek leggyakrabban a technológiai fejlesztésben és technológia vásárlásban realizálódnak. A válaszadók döntő többsége magabiztosnak tűnik és kijelentette, hogy a fő termékük technológiai szintje legalább átlagos szintű. A vállalkozások egynegyede értékelte a technológiáját országos szinten vezetőnek, míg egytizedük gondolja nemzetközi szinten is kiemelkedőnek. Azok a cégek, melyek elégedettek a technológiai fejlettségi szintjükkel, általában nagyobbak és az átlagnál több embert illetve diplomást foglalkoztatnak.

19. táblázat.

Kapcsolat a vizsgált vállalkozások alkalmazottainak száma és végzettsége, valamint a K+F beruházások mértéke között

Iparágak	K+F költségvetés (Millió Ft), N=90	K+F költségvetés a forgalom arányában (%), N=88
Élelmiszer, ital és dohány előállítás	13,1	14,3
Építkezés	5,3	1,9
Textil termékek előállítása	0,9	1,3
Gumi és műanyag termékek előállítása	2,6	4,0
Papír, papírtermékek előállítása, kiadói tevékenység, nyomdászat	48,9	10,9
Mezőgazdaság, vadászat és erdészet	7,0	1,2
Fa és fatermékek előállítása	3,8	2,3
Összesen	9,6	5,8

A vállalkozások többségének nincs közös üzlete vagy hivatalos partnersége más vállalkozásokkal. Ez mutatja, hogy szükséges egy program a tapasztalatcsere, egymástól való tanulás és az együttműködés fejlesztésére.

3. Kapcsolat a kutatóhelyekkel

A válaszoló vállalkozások közel kétharmada aktívan keresi a tudományos és technológiai információkat. A vizsgált vállalkozások esetében a legszélesebb körben elterjedt tudományos és technológiai információforrás a vásárok és kiadványok. Ritkábban a felsőoktatási intézmények és kutatóhelyek változatos adatbázisából szerzik meg a kívánt információt. A technológiai audit a legritkábban használt módszer. Az innovációs és technológiai források többsége passzív forrás, a vásárok és műszaki szaklapok részvételével. A cégeket ösztönözni kell a proaktívabb információs és innovációs források használatára.

A válaszadó vállalkozások közel fele nem ismeri megfelelően az országos pénzügyi támogatási rendszereket és a pályázati felhívásokat, míg a válaszolók többségének nincs megfelelő információja a nemzetközi pénzügyi támogatási rendszerekről és pályázati felhívásokról.

Újra fel kell hívni a figyelmet a magasan képzett humán erőforrás fontosságára. A felmérés szerint, ahol a diplomások aránya átlag alatti, kevesebbet tudnak az országos pályázati lehetőségekről.

Az ipari szektorba kategorizált cégek közül, melyek a legtöbb választ adták, a mezőgazdasági vállalkozások ismerik legjobban az országos és nemzetközi pályázati lehetőségeket.

A kisebb vállalkozások mind az országos mind a nemzetközi pályázati rendszereket jobban ismerik a nagyvállalatoknál, de ennek valószínűleg az az oka, hogy az interjúalany mindenről tudott, ami egy kis cégben zajlik. Egy nagyvállalatnál nem feltétlenül ez a helyzet. Különben ez a tudás kevésnek tűnik: felük nem ismeri megfelelően az országos pályázati rendszereket és a válaszolók többségének nincs megfelelő információja a nemzetközi pályázati rendszerekről. Az országos és nemzetközi pályázati rendszereket a diplomásokat nagyobb arányban foglalkoztató vállalkozások ismerik a legjobban. Hiányosak az ismeretek, szükséges egy ilyen célú mintaprojekt. A workshopok tapasztalatai alapján ez fontos. Az emberek nem ismerik a lehetőségeket, így segítségre van szükségük, hogy megtalálják azokat.

20. táblázat.

A hídképző szervezetek ismertsége

Hídképző szervezetek ismertsége a megkérdezett vállalozásoknál	Ismert	Ismert és használt	Ismeretlen
Kereskedelmi és Ipar Kamara	47,3 %	26,0 %	26,7 %
Üzleti Fejlesztési Alapítvány	30,7 %	11,3 %	58,0 %
Magyar Innovációs Szövetség	20,7 %	1,3 %	78,0 %
Műszaki és Tudományos Egyesületek Szövetsége	24,0 %	4,7 %	71,3 %
Nemzetközi Technológiai Intézet	2,7 %	0,7 %	96,6 %
INNOSTART	4,0 %	0,7 %	95,3 %
Együttműködési Kutató Központ (UNICOTECH)	4,7 %	1,3 %	94,0 %

A hídképző szervezetek összefoglalásaként elmondhatjuk, hogy a Kereskedelmi és Ipar Kamara a legismertebb. A válaszadók 42%-a ismeri az Üzleti Fejlesztési Alapítványt, de csak egytizedük használta. A Magyar Innovációs Szövetséget és a Műszaki és Tudományos Egyesületek Szövetségét is említették, de nem használták. A Nemzetközi Technológiai Intézet, az INNOSTART és az Együttműködési Kutató Központ gyakorlatilag ismeretlenek. Az Orvosi, Gyógyszerészeti, Építészeti, Mezőgazdasági Kamarák, az ITD Magyarország, GKI és a Műanyag Ipari Szövetség is említve voltak a használt hídképző szervezetek között. Ezen szervezetek alacsony ismertségéről értesíteni kell őket és be kell őket vonni mintaprojektekbe.

A válaszadók többsége a minőségbiztosítási rendszerek felállítása közben került kapcsolatba tanácsadó szervezetekkel. A Mérnöki Kamara a legismertebb, a válaszadók közel 30%-a hallott róla, de csak néhányan vették igénybe szolgáltatásaikat. A válaszadók mindössze néhány más szervezetet említettek.

A Szegedi Tudományegyetem lett a legismertebb felsőoktatási intézmény – a válaszadók közel 30%-a ismeri, egytizedük kapcsolatba is került vele. 23 esetben említettek a válaszadók maguktól más felsőoktatási intézményt – általában olyat, mellyel kapcsolatba kerültek. A Szent István Egyetem (8 említés), a Budapesti Műszaki és Gazdasági Egyetem (3) és a Szegedi Tudományegyetem Élelmiszeripari Főiskolai Kara (3) voltak a legtöbbet említettek. Természetesen a leggyakrabban említett szolgáltatások az oktatás és a posztgraduális képzés kategóriájába tartoztak.

Összefoglalva: A Szegedi Tudományegyetem lett a legismertebb felsőoktatási intézmény – a válaszadók közel 30%-a ismeri, egytizedük kapcsolatba is került vele. A Szent István Egyetemet, a Budapesti Műszaki és Gazdasági Egyetemet és a Szegedi Tudományegyetem Élelmiszeripari Főiskolai Karát említették még többször. A leggyakrabban említett szolgáltatások az oktatás és a posztgraduális képzés kategóriájába tartoztak.

A vizsgált szervezetek közül a kutatóintézetek a legkevésbé ismertek. A kérdezettek egytizede hallott a Biológiai Kutató Központtól, ami a legismertebbnek számít. A válaszadók csak 5 más intézetet említettek még. A válaszadó vállalkozások leggyakrabban üzleti kapcsolatban vannak kutatóintéze-

tekkel. A fent vizsgált szervezetek ismertsége valószínűleg nagyobb, mint ahogyan azt a mért adatok mutatják. Azonban a tendenciák kiderülnek a meglévő adatokból.

A kutatóintézetek összefoglalásaként elmondhatjuk, hogy ezek a vizsgált szervezetek közül a legkevésbé ismertek. Az alacsony ismertségi adatok nem meglepőek, hiszen alacsony a K+F tevékenység is. Mintaprojektek szükségesek itt is, nemcsak az ismertség növelésére, hanem annak bemutatására, hogyan segíthetnek a kutató központok a cégek fejlődésében.

Összefoglalás: A válaszolókat leginkább a pénzügyi workshopok érdeklik. Jelentős érdeklődést mutatnak a klaszter kezdeményezés irányába és a partnerkereső program felé. Ez az együttműködésre való igényt tükrözi. Az érdeklődő cégek átlagos forgalma jelentősen magasabb, valamint a növekvő forgalmú cégek nagyobb számban szeretnék részt venni a projektben, mint a csökkenő forgalmúak. Cáfolnunk kell azt az előfeltevést, hogy minden kezdeményezéshez pénzre van szükség, mivel a cégek nyugtalanok emiatt az előítélet miatt és nem vesznek részt a projektekben.

Nagyvállalatok

A kutatásban 10 nagyvállalat vett részt. Többségük gyártó vagy közszolgáltatást nyújtó cég volt. Nagy részük a nemzetközi piacokra termel 1000 fő körüli munkaerővel. K+F-ben általában 5 személy dolgozik, kivéve egy céget, ahol több mint 50 ember foglalkozik K+F tevékenységgel. A diplomás alkalmazottak száma kevéssel 10% alatt van. Jellemzően 4 milliárd forint feletti forgalmat és 100 millió feletti profitot értek el. Optimisták, mivel egyikük sem jelzett előre visszaesést az eladásokban. Az EU csatlakozás után a válaszadók fele nem vár semmilyen változást, mivel cégeik jól integrálódtak. A többiek a szabályozások változásait, a partnereket és piacokat említették az EU csatlakozás utáni változások között.

Minden nagyvállalat egyetértett abban, hogy az innováció nemcsak érdekes lehetőség, hanem a versenyképesség fontos forrása. A költségvetésük 1-5%-át fordítják K+F-re, amely megjelenik a házon belüli technológiai fejlesztés, termékfejlesztés vagy együttműködési kutatás. A termékek belső tervezés alapján készülnek harmóniában a vásárlók igényeivel. A hangsúly a saját specifikációkon van, ami megmagyarázza a saját kutatások fontosságát.

Az esetek többségében az intézmények ismertsége elégtelen. Ennek oka, hogy a régió kutató intézményei főleg mezőgazdasági kutatásokat végeznek. A technikai és technológiai kutatás gyakorlatilag hiányzik. A képzett emberek hiánya visszafogja az innovációt. Az innováció hátráltató tényező közt a K+F központokkal való kapcsolat hiányát és az információ

hiányát említették. A saját technológiai fejlesztés és a vásárlók termékigénye miatt nem érintkeznek az intézetekkel. A nagyvállalatok szerint a kutatás és fejlesztés területén kiosztott közpénzeket regionális szinten kellene elosztani. Azonban a Hunguard érdeklődést mutatott a képzett személyzet iránt, így az ipar és a tudomány közti kapcsolat fejlesztésének képviselője lehet, akár az egyetem üvegtechnológiai tanszékét is támogatná. A nagyvállalatok nyitottak a lehetőségekre és projekt ötletekre. Készek költeni is ezekre a programokra. Információikat az egyetemi kutatásokból, adatbázisokból, publikációkból és a vásárokról szerzik.

Az interjúk eredményeit elemezve kijelenthetjük, hogy a nagyvállalatok számára az innováció a versenyképesség fő forrásává vált. A külföldi tulajdonosok cégeinek megjelenése fokozta ezt a folyamatot. Bizonyos külföldi cégek egybevágó profilú független kutató és fejlesztő alapokat hoztak létre. Például a Knorr-Bremse a teljes K+F osztályát Magyarországon rendezte be, azonban a régió kívül. A magyar szakemberek tudása és szakértelme garanciát jelent a jó minőségű munkára.

A kutatóközpontokkal való kapcsolat hiánya a vásárlók és gyártó vállalatok különleges igényével is magyarázható. Ezeket a különleges követelményeket nem tudják kielégíteni az itteni kutatóközpontok. Így a nagyobb vállalatoknál nagyobb a szerepe a magán fejlesztéseknek és kutatásoknak, mint a kutatóközpontokkal való együttműködésnek.

A kis és közepes méretű cégek gyakran nem képesek alkalmazni olyan sikeresen az innováció kezelést, mint a nagyvállalatok. A technikai innováció aránya sokkal jobb a nagyvállalatoknál, mint a kicsiknél. A nagyvállalatok és a külföldi tulajdonú cégek mutatják a legjobb innovációs teljesítményt.

Azonban több cég nem akarja bejelenteni a K+F tevékenységeinek eredményeit a partnerekkel szembeni bizalom hiányában. A másik dolog, hogy az akadémiai információs csatornák nem nyújtanak nekik többletet.

Mindazonáltal nyitottak a projekt ötletekre. A cégeknek problémát okoz a mérnöki, műszaki diplomás képzett személyzet megtalálása. A vállalkozások támogatják a helyi műszaki kar kialakítását, így erősítik a lobbifolyamatot. Szükségük van segítségre a nemzetközi finanszírozással és projektekkel kapcsolatban is. A helyi cégek szükségleteinek másik dimenziója, hogy a tervezés és divat területén is innovatívnak kell lenniük. Készek részt venni klaszter kezdeményezésekben.

A megoldás a kölcsönös tapasztalatcsere lehet és a helyi és regionális intézmények, kis- és középvállalkozások és nagyvállalatok közötti együttműködés kiépítése. Az együttműködés keretében a KKV-k számára használati jogot kell szerezni a nagyvállalatok laboratóriumainak használatára. A közösségi K+F beruházások az EU-s átlag alatt vannak és a magánberuházások néhány nagyvállalatnál koncentrálnak. A finanszírozás növekedésével egyenesen arányossal fejlődött a többletet feldolgozni tudó kapacitás is.

Következtetések

1. Az átlagos vállalkozás

A felmérés alapján az átlagos vállalkozás Kft-ként működik. Több mint 5 éve üzemel az élelmiszer- vagy építőiparban. A tanulmányban a fókusz a technológiai cégeken van, a mezőgazdasági vállalkozások kimaradtak. 29 személyt foglalkoztat, közülük 10% diplomás. A tapasztalatok alapján a kis cégeknek innovációs és K+F ráfordításra van szüksége a tovább növekedéshez, fejlődéshez, nem feltétlenül a magas szintű technikai innovációra, hanem a termelékenységet növelőre.

Az átlagos vállalkozás egyetlen fő termékcsoporttal vagy szolgáltatással rendelkezik és a régi konstrukciókra hagyatkozik, mivel termékének konstrukciója több mint 5 éves. Ha hiszünk a statisztika eredményeinek, akkor több mint a cégek 80%-a nem fordít elég figyelmet az új termékek fejlesztésére. Ez magyarázható a mintában szereplő élelmiszeripari cégek viszonylag magas aránya által foglalkoztatott alacsony végzettségű munkaerővel. Egészen jól meg tudnak élni a hagyományos termékek előállításával. A cégek inkább a régi tervezésre támaszkodnak, mint hogy új termékek megalkotásába fektessenek be. Általában a cégek egy piacra termelnek, és a helyi vagy az országos piacot látják el.

A diplomás alkalmazottak átlagos aránya az élelmiszer-, textil-, gumi-, nyomda-, fa- és bőriparban az átlag alatt marad. Főleg a mérnöki tevékenységgel, tanácsadással vagy informatikával foglalkozó vállalkozásoknál van kereslet képzett munkaerőre.

A forgalom és profit adatait vizsgálva látjuk, hogy a válaszoló vállalkozások nagy része nagyobb forgalmat vár 2003. évre a 2002. évhez képest, de terveikben a 2004. évre az előrejelzések borúlátóbbak a növekvő verseny miatt. A maximum 25 millió Ft-tal rendelkező vállalkozások aránya csökken, míg a 101-250 millió Ft-tal számoló és a 1 milliárd forint feletti forgalmú vállalkozások aránya dinamikusan fejlődő tendenciát mutat. A megkérdezettek fele szerint a vállalkozás forgalma növekvő tendenciát mutat, míg 30% szerint stagnál. A borúlátók aránya sokkal alacsonyabb: 15%.

A forgalom mértéke arányban áll a vállalkozás méretével a megkérdezetteknel: minél több dolgozót foglalkoztat egy vállalkozás annál magasabb a realizált és tervezett forgalma. Általában azok a vállalkozások rendelkeznek az átlagnál nagyobb forgalommal, amelyek diplomás dolgozókat alkalmaznak. Ez magyarázza a szükségét annak, hogy több diplomás kerüljön a cégekhez. Azon a kutatásban résztvevő vállalkozások profitja, melyek nem alkalmaznak diplomás személyzetet, az átlag alatt marad.

A vizsgált vállalkozások 80%-a nyereséges, egytizedük veszteséges és egytizedük nem termel nyereséget.

Többségük előrejelzése átlagosnak tekinthető a saját vállalkozásának eladási lehetőségeiben, azonban egynegyedük kijelentette, hogy a következő három évben a vállalkozás eladásai az iparág átlaga alá esnek. Szektoronként a mezőgazdasági és az építőipari szférában számolnak különösen nagy visszaeséssel. A textilipar stagnálni fog, míg az élelmiszer és nyomdaiparban fellendülés várható a közeljövőben.

2. Innováció és technológia

A vállalkozások többsége gondolja úgy, hogy az innováció és a technológia a legfontosabb a versenyben és a technológiai fejlesztés elengedhetetlen a piacon való sikeres részvételhez. Általában a nagyobb cégek fontosabbnak tartják az innováció és a technológia szerepét.

A gumi és műanyag termékeket gyártó cégek az átlagosnál gyakrabban végeznek technológia fejlesztő tevékenységet. A textiliparban a legritkább az innováció. Mentségükre legyen mondva, ők előnyben részesítik a design innovációját a technológiai innovációval szemben.

Természetesen azok a vállalkozások, melyek szerint az innováció és a technológia a fő meghatározó tényezője az ágazatbeli versenynek, azok az átlagnál nagyobb arányú K+F költségvetéssel rendelkeznek.

A csökkenő forgalmú vállalkozások, vagy amelyek átlagos marketing lehetőségekkel rendelkeznek, az átlagnál sokkal kevesebbet költenek innovációra, és fordítva: akik átlag fölötti eladási lehetőségeket várnak, többet költenek innovációra.

A válaszadók fele nem rendelkezik K+F költségvetéssel. A K+F költségvetésről megkérdezettek egy harmada évente 10 millió Ft-nál kevesebbet költ kutatásra és fejlesztésre. A válaszadók egynegyede maximum a forgalmának 5%-át költi fejlesztésre.

A papír és papírtérmékek készítésével foglalkozó, és a nyomdai, kiadói tevékenységet folytató cégeknek van a legnagyobb abszolút értékű K+F költségvetése, míg az élelmiszeripari vállalkozásokban van a legnagyobb relatív értéke. A mezőgazdasági és textilipari cégek költenek a legkevesebbet K+F-re.

A K+F tevékenységek leggyakrabban a technológiai fejlesztésben és technológiavásárlásban realizálódnak. A válaszadók döntő többsége magabiztosnak tűnik és kijelentette, hogy a fő termékük technológiai szintje legalább átlagos szintű. A vállalkozások egynegyede értékelte a technológiáját országos szinten vezetőnek, míg egytizedük gondolja nemzetközi szinten is kiemelkedőnek. Azok a cégek, melyek elégedettek a technológiai fejlettségi szintjükkel, általában nagyobbak és az átlagnál több embert illetve diplomást foglalkoztatnak.

A vállalkozások többségének nincs közös üzlete vagy hivatalos partnersége más vállalkozásokkal. Ez mutatja, hogy szükséges egy program a tapasztalatcsere, egymástól való tanulás és az együttműködés segítésére.

3. Kapcsolat a kutatóhelyekkel

A válaszoló vállalkozások nagy része aktívan keresi a tudományos és műszaki információkat. Ezen információ forrásainak száma nem több mint három. Főleg vásárokat és publikációkat, ritkábban a felsőoktatási intézményeket és kutatóhelyeket használják az technológiai információhoz jutáshoz. A technológiai audit csak ritkán használt módszer. Az innovációs és technológiai források többsége passzív forrás, a vásárok és műszaki szaklapok részvételével. A cégeket ösztönözni kell a proaktívabb információs és innovációs források használatára.

A kisebb vállalkozások mind az országos, mind a nemzetközi pályázati rendszereket jobban ismerik a nagyvállalatoknál, de ennek valószínűleg az az oka, hogy az interjúalany mindenről tudott, ami egy kis cégben zajlik. Egy nagyvállalatnál nem feltétlenül ez a helyzet. Különbözőben ez a tudás kevésnek tűnik: felük nem ismeri megfelelően az országos pályázati rendszereket és a válaszolók többségének nincs megfelelő információja a nemzetközi pályázati rendszerekről.

Az országos és nemzetközi pályázati rendszereket a diplomások nagyobb arányban foglalkoztató vállalkozások ismerik a legjobban. Hiányosak az ismeretek, szükséges egy ilyen célú mintaprojekt. A workshopok tapasztalatát tekintve ez fontos. Az emberek nem ismerik a lehetőségeket, így segítségre van szükségük, hogy megtalálják azokat.

A hídképző szervezetek közül a Kereskedelmi és Ipar Kamara a legismertebb, az a 75% közül, aki ismeri, 25% már kapcsolatba is lépett vele. A válaszadók 42%-a ismeri az Üzleti Fejlesztési Alapítványt, de csak egytizedük használta. A Magyar Innovációs Szövetséget és a Műszaki és Tudományos Egyesületek Szövetségét is említették, de nem használták. A Nemzetközi Technológiai Intézet, az INNOSTART és az Együtműködési Kutató Központ gyakorlatilag ismeretlenek. Az Orvosi, Gyógyszerészeti, Építészeti, Mezőgazdasági Kamarák, az ITD Magyarország, GKI és a Műanyag Ipari Szövetség is említve voltak a használt hídképző szervezetek között.

A válaszadók többsége a minőségbiztosítási rendszerek felállítása közben került kapcsolatba tanácsadó szervezetekkel. A Mérnöki Kamara a legismertebb, a válaszadók közel 30%-a hallott róla, de csak néhányan vették igénybe szolgáltatásaikat. A válaszadók mindössze néhány más szervezetet említettek. Ezen szervezetek alacsony ismertségéről értesíteni kell őket, és be kell őket vonni mintaprojektekbe.

A Szegedi Tudományegyetem lett a legismertebb felsőoktatási intézmény – a válaszadók közel 30%-a ismeri, egytizedük kapcsolatba is került vele. A Szent István Egyetemet, a Budapesti Műszaki és Gazdasági Egyetemet és a Szegedi Tudományegyetem Élelmiszeripari Főiskolai Karát említették még többször. A leggyakrabban említett szolgáltatások az oktatás és a posztgraduális képzés kategóriájába tartoztak.

A vizsgált szervezetek közül a kutatóintézetek a legkevésbé ismertek. A kérdezettek egytizede hallott a Biológiai Kutató Központtól, ami a legismertebbnek számít. A kecskeméti Szőlő és Bor Kutató Intézetet szintén említették. A válaszadó vállalkozások leggyakrabban üzleti kapcsolatban vannak

kutatóintézetekkel. Az alacsony ismertségi adatok nem meglepőek, hiszen alacsony a K+F tevékenység is. Mintaprojektek szükségesek itt is, nemcsak az ismertség növelésére, hanem annak bemutatása, hogyan segíthetnek a kutató központok a cégek fejlődésében.

4. Az innováció hátráltatói

A válaszadók szerint az információ és a megfelelő pénzügyi lehetőségek az innováció legnélkülözhetlenebb feltételei. A kedvező gazdasági környezet, gazdasági verseny és szakképzett személyzet is egyformán fontos feltételei a fejlődésnek. Azonban több válaszadó megkérdőjelezte a K+F központokkal való kapcsolat szükségességét. Összesen 13,9%-uk gondolja, hogy a K+F központok nagyon fontos szerepet játszanak a fejlődésben, igaz, több mint egynegyedük nem gondolja egyáltalán fontosnak a K+F központokat az innovációs folyamatban.

Mivel a pénzügyi lehetőségek az innováció legfontosabb feltételei, a legnagyobb hátráltató tényező a pénzhiány. Ez ahhoz a tényhez vezethető vissza, hogy a válaszadó vállalkozások közel fele nem ismeri az országos pályázati rendszereket, valamint a többségük nem rendelkezik megfelelő információkkal a nemzetközi pályázati rendszerekről. Ez egy ördögi kör: a csökkenő forgalmú vállalkozások az átlagosnál kevesebbet költenek innovációra. A nagyobb forgalom több innovációra költhető pénzt jelent, ami a versenyképesség és a nagyobb forgalom termelésének alapja.

A vállalkozások leginkább a workshopok iránt érdeklődtek. A klaszter kezdeményezések, a partnerkereső programok és a projekt workshopok iránt jelentős érdeklődés tapasztalható. Ez az együttműködés szükségességét mutatja. Újra a pénz beszél: az érdeklődő cégek átlagos forgalma jelentősen nagyobb és a növekvő forgalommal rendelkező cégek nagyobb számban szeretnének részt venni ilyen projektben, mint a csökkenő forgalmúak. Cáfolnunk kell azt a tévhitet, hogy minden kezdeményezéshez pénzre van szükség, mivel a cégek nyugtalanok emiatt az előítélet miatt és nem vesznek részt a projekteken.

5. Következtetés

Problémák	Cégek szükségleteinek összefoglalása
Termékek kora	<ul style="list-style-type: none"> • Termékfejlesztési támogatás • Partnerség K+F intézményekkel
A hagyományos szektorok gyakran lemaradnak a profitnövekedés és innováció tekintetében	Segítséget igényelnek a változatossá tételhez
A csökkenő forgalom az innovációt gátló tényező	Pénzügyi támogatási rendszerek
Csökkenő eladási lehetőségek	Infrastrukturális háttér fejlesztése
Technológia vásárlás magas aránya	<ul style="list-style-type: none"> • Technológiai fejlesztés támogatása • Technológiai kutatások támogatása • A Szegedi Tudományegyetem Műszaki Karának megalapítása
A technológiai fejlettségi szinttel való elégedettség	Oktatási előadások és szemináriumok a technikai irányzatokkal kapcsolatban
A közös üzletek és hivatalos partnerségek hiánya	<ul style="list-style-type: none"> • A kis és középvállalkozások együttműködési szemléletének erősítése • Klaszter kezdeményezések
A technológiai információk forrásai korlátozottak	Info Pontok alapítása
A technológiai audit nem ismert	Info Pontok alapítása
Az országos és nemzetközi pályázati rendszerek nem ismertek	Info Pontok alapítása
Nincs kapcsolat a hídképző és tanácsadó szervezetekkel	Marketing eszközök fejlesztése
Nagy probléma a kínálati oldal infrastruktúrájának ismeretével	<ul style="list-style-type: none"> • Lehetőség közös workshopok tartására • Ismerkedési rendezvények
A kutató központok és felsőoktatási intézmények alacsony ismertsége	<ul style="list-style-type: none"> • Marketing eszközök • Együttműködések fejlesztése
A pénzügyi támogatási rendszerek hiánya	<ul style="list-style-type: none"> • Pénzügyi workshopok • Biztonságos, átlátható és kiszámítható pénzügyi támogatási rendszer biztosítása • KKV-k számára elérhető pénzügyi források (nem csak nagyvállalatoknak)

Hozzáállás	Cégek szükségleteinek összefoglalása
A cégek erős érdeklődést mutatnak a tevékenységek iránt	<ul style="list-style-type: none"> • Automatizálás: a munka ár-versenyképessége csökken, ezért az automatizálás és a robotika fontos beruházási területek • Az optikai technológia is fontos • Néhány technikai alapú mintaprogram. Egy jó együttműködési lehetőség a regionális szakemberek és cégek között • Nyilvánvalóan fontos a befektetési támogatás és az export segítség
Pozitív a hozzáállás az innovációhoz és technológiához	Ez jó alapja lehet az innovációs és technológia programnak

VI. A SZÜKSÉGLET ÉS KÍNÁLAT ÖSSZEEGYEZTETÉSE: ÖSSZEHASONLÍTÓ ELEMZÉS MOZGÁS ENGEDÉLYEZÉSE A REGIONÁLIS INNOVÁCIÓS STRATÉGIA FELÉ

Ebben a fejezetben azt tárgyaljuk, hogy mennyire van kielégítve a regionális cégek növekedési igénye, és hogy mit lehet tenni a regionális vállalkozások növekedésének fejlesztéséért. Majd ezeket az eredményeket összehasonlítjuk és szembe állítjuk a kínálati oldal elemzésével, hogy lehetővé tegyük a Dél-Alföldi Innovációs Stratégia végleges prioritásainak és kulcselemeinek megállapítását.

Az elemzési fázis (szükséglet elemzés, céges workshopok, szolgáltatókkal való interjúk, KKV fókusz-csoportok szemtől szembeni találkozók) eredményei azt mutatják, hogy a vállalkozások szükségleteit négy fő kategóriába, vagy „szükséglet csomagba” sorolhatjuk.

- Humán erőforrás fejlesztés
- Innováció támogatási szolgáltatás
- Partnerség és hálózatokba való integráció
- Innováció-tudatosság növelés

Ezen kívül a cégek kiemelték kívánságukat az új üzleti és marketing kezdeményezésekre. Ezek bármely üzleti szükségfelmérésben előkerülő tipikus válaszok.

Megállapítható, hogy a regionális cégek megfogalmazták egyéb szükségleteiket, például az innováció finanszírozással kapcsolatban. Ezt a szükségletet nem tárgyalja azonban jelen dokumentum, mivel az innováció finanszírozási rendszer jelenleg országos szinten átalakítás alatt áll, és a dél-alföldi cégek hozzá fognak férni a támogatásokhoz. Úgy gondoljuk, hogy ez az új központi kormányzati kezdeményezés nagyban hozzá fog járulni a regionális KKV-k innovációs fejlesztéséhez és a jelenlegi útmutatás azt sugallja, hogy a Dél-Alföldi Regionális Fejlesztési Tanács bizonyos fokú regionális rugalmasságra fog szert tenni az ebből a programból származó támogatások elosztásában.

Szükségletek és hiányok a humán erőforrás fejlesztésben

A megfelelő humán erőforrás beszerzésének nehézségei. Ez tűnik a régióbeli vállalkozások egyik legnagyobb gondjának, de főleg a Dél-alföldi Régió északi részének (pl. Kecskemét) cégei számára. Valóban, Kecskemét viszonylag közel fekszik Budapesthez. A kecskeméti cégeknek hagyományosan problémát okoz a képzett munkaerő toborzása, mivel a fizetések alacsonyabbak Kecskeméten, mint Budapesten. Ez a probléma nem olyan jelentős a déli részen, Szeged környékén, hiszen ez távol esik Budapesttől és a helyi diplomások hajlandóak a régióban maradni.

Nem megfelelő szerkezeti párosítás a munkaerő forrás keresleti és kínálati oldalán (munkaerő fejlesztési probléma). A felsőfokú tanulmányokat végzett fiatal orvosok iránt az átlagos éves kereslet sokkal alacsonyabb a Dél-Alföldön, mint amennyit a helyi felsőoktatási intézmények kitermelnek. A cégeknek alkalmazottaik szakképzésére és mérnökökre van szüksége – valóban komoly szaktudás áll rendelkezésre élettudományokban, de a mérnöki bázis hiányzik a régióból. A műszaki szektor cégei aktív partnerek lennének a Szegedi Tudományegyetemen egy Műszaki Kar elindításában és fejlesztésében.

A cégek alacsony részvétele az oktatási programokban. Úgy tűnik, hogy szükség van olyan helyi eszközök megteremtésére, melyek ösztönzést és gyakorlati támogatást nyújtanak az alkalmazóknak, hogy munkaerő fejlesztési programokkal és kezdeményezésekkel foglalkozzanak. Ez az osztályterem és a munkahely közti kapcsolatot is erősítené, mert a cégek a tantervek kialakításának folyamatában is részt vennének, hogy a munkaerő

igényük kielégítést nyerjen. A céges interjúzási folyamat közben, a vállalkozások kifejezték hajlandóságukat a diákok elhelyezését célzó programokban való részvétellel.

Az innovációs tréningek hiánya. A helyi intézmények kevés innovációs tréning programot ajánlanak, és a felsőoktatási intézményekben egyáltalán nincsenek ilyen képzések. A cégeknek nincs lehetőségük, hogy maguk képezzenek innovációs vezetőket.

A cégek és a K+F szervezetek közötti alacsony szintű kapcsolat. A kérdőív kimutatta a felsőoktatási intézmények alacsony ismertségét (a cégek 30%-a hallott a Szegedi Tudományegyetem lehetőségeiről). Szükség van olyan specializált programokra, melyek lehetővé teszik, hogy a cégek a K+F központokkal közös projekteken együttműködjenek és továbbfejlesszék egymásról való ismereteiket.

Ez az utolsó pont igazolja, hogy a régió egyik központi gyengesége a jelenlegi regionális innovációs támogatási kultúra, azaz a támogatási rendszer átláthatóságának hiánya, a résztvevők szereplők között a célok tisztázása. A résztvevők minősége és elérhetősége (lásd a megjegyzéseket a 2.1-es pontban) igazolja a megfelelő innovációs szervezetek átláthatóságának és az alkalmas személyzet toborzásának javítását célzó próbálkozásokat. Szükséges az egyszerű üzleti fejlesztési szolgáltatásoktól való továbblépés és az innovációt támogató szolgáltatások fejlesztése. A workshopokban résztvevő vállalkozási ügynökségek például leírták, hogy próbálkozásaikat ebbe az irányba irányították át.

Szükségletek és hiányok az intézményi és infrastrukturális fejlesztésben

A cégek és a kutatói illetve képzési központok közti kapcsolat alacsony szintje és az innovációs projektek létrehozásának nehézségei. A cégeknek szükségük van a K+F szervezetek támogatására, de a mindennapi problémák gyakran gátolják a cégek proaktivitását. Az elemzés azt is kimutatta, hogy a kutató központokból is hiányzik a proaktivitás: annak ellenére, hogy a felmérési adatok alapján a központok 75%-a állítja, hogy aktívan keresi az együttműködést a KKV-kal, nincs, vagy kevés

személyzet van a marketing tevékenységhez rendelve, és a központok 40%-ában a dolgozóknak nincs tapasztalata a magánszférában vagy a kereskedelemben. A technológia átviteli struktúrák megalapítása (TLO-k a Szegedi Tudományegyetemen, TSF, KF, BRC...) nagyban növelni fogja a cégek és a K+F szervezetek közti kapcsolatot. Ezenkívül az ilyen struktúrák megfelelnek a cégek másik, a felmérés által megállapított szükségletének: **segítség az innovációs projektek készítéséhez és fejlesztéséhez**, ahol a kutatói egységek és a KKV-k együtt dolgozhatnak. Úgy tűnik, hogy sürgős lenne legalább néhány ilyen központ megalapítása, és ezen központok személyzetét megfelelően ki kellene képezni (marketing cégek proaktív keresése, egy K+F projekt nyomon követése stb.).

Az innovatív technológia alapú cégek támogatási infrastruktúrájának teljes hiánya. Európai társakkal ellentétben, a dél-alföldi innovatív cégek nem férnek könnyen hozzá az olyan szervezetekhez, mint a BIC vagy az IRC, szabadalmi hivatalhoz és más támogató szervezetekhez, melyek segítenék őket a növekedésben és az innovációban. A kérdőívek egyértelműen kimutatják, hogy szükség van az ilyen fajta szolgáltatásokra. Úgy tűnik, hogy sürgős lenne legalább néhány ilyen központ megalapítása, és ezen központok személyzetét megfelelően ki kellene képezni (marketing cégek proaktív keresése, egy K+F projekt nyomon követése, stb.) Ilyen infrastruktúra segítené a cégeket az innovációs támogatáshoz való hozzáférésben is – például az országos szinten elérhető támogatásokhoz való hozzáférésben.

A működő KKV-k támogatási infrastruktúra proaktivitásának hiánya (hídképző szervezetek). Ez magyarázható azzal a ténnyel, hogy sok hídképző szervezetnek korlátozott források állnak rendelkezésre az általuk szándékozott támogatás véghezviteléhez. Mégis a KKV-k olyan hídképző szervezetet igényelnek, amelyek képesek támogatni tevékenységeiket. A workshopok alatt bemutatták más régiók legjobb gyakorlati kezdeményezéseit, mint például a Kentben (Egyesült Királyság) lévő Vállalkozói Központokat. A Vállalkozói Központok, gyakran szektorokra fókuszálva támogatták a cégeket a vonatkozó szolgáltatások felé való útmutatással mind a beindítási fázisban, mind azok fejlesztési fázisában, így javítva az innovációs rendszer általános átláthatóságát. A partner régió – Kent – által létrehozott Vállalkozói Központ jó modellnek bizonyult a Dél-Alföld számára. A cégek támogatták a Termék Fejlesztési Központ létrehozását is, amely technikai és marketing támogatással nyújtana segítséget a termék innovációban. A cégek körében végzett felmérés megmutatta, hogy a cégeknek alacsony a termékfejlesztési aránya, de a régióban nem áll rendelkezésre kézenfekvő forrás, ami segítené nekik megváltoztatni ezt a helyzetet.

A tematikus (szpecializált) támogató szervezetek/inkubátorok hiánya. A KKV-k támogatták a specializált hídképző központok létrehozásának szükségességét, és a tapasztalat alapján az ilyen erős tematikus infrastruktúra (pl. közös felszerelés, technikai szakemberek, inkubátorok) létrehozása fel lendíti a vonatkozó gazdasági szektorok fejlődését. Egyértelmű, hogy nem lehetséges a Dél-alföldi Régióban jelenlévő több mint egy tucatnyi gazdasági szektor felé irányuló hídképző szervezet létrehozása. Azonban van néhány fejlődési lehetőséget képviselő szektor a Dél-Alföldön: vagy azért mert cégek tömege dolgozik néhány szektorban (pl. élelmiszeripar), vagy azért mert erős, a régió kívül is elismert K+F bázis áll rendelkezésre (pl. élettudományok, új anyagok). Úgy tűnik, hogy ilyen tematikus támogatási struktúrák fejlesztése (élelmiszerbiztonság, biotechnológia/orvostudomány, új anyagok/nanotechnológia) a Dél-Alföld prioritásai közé tartozik. Ez ismételten segítené a szolgáltatások átláthatóságát és segítené az erőforrásoknak a regionális gazdaság kulcsfontosságú fejlődési szektoraiba való fókuszálását.

Azt, hogy **nehéz hozzájutni az innovációval és technológiával kapcsolatos információkhoz**, sok helyi cég megemlítette. Ez valószínűleg ahhoz a tényhez kapcsolódik, hogy a helyi KKV-knek kevés összeköttetésük van olyan országos és különösen olyan, az Európai Közösségbeli támogató szolgáltatásokkal, melyek az innovációval kapcsolatos információkhoz engednek hozzáférést (pl. IRC-k). A helyi KKV-k felismerik és használják a helyi szervezeteket, de mivel ez utóbbi nem kínál információt innovációs témában, szerepük korlátozott ezen a téren. Hasznos lenne, ha a működő hídképző szervezetek innovációs kapcsolattartó helyeket alakítanának ki és ezeket reklámoznák. (lásd alább a figyelem felkeltési szükséglet csomagot). Ezeknek a kapcsolattartó helyeknek alacsony lenne a működési költsége, ha a Budapest-központú IRC-vel közösen alakítanák ki őket, és hasznot húzhatnának az IRC információs támogatásából, valamint az EU más innovációs hálózatából. Ismételtén, ez a stratégia javítaná az átláthatóságot és segítene a cégeknek, hogy gyorsan megtalálják a szükséges innovációs és technológiai forrásokat.

Az e-készségek és e-business-ek hiánya akadályozza a KKV-k versenyképességét. Erős Információs és Kommunikációs Technológiai (ICT) hézag van a dél-alföldi és az Európai Unió KKV-k között, ezért a következők reklámozása szükséges: (1) e-business-ek alkalmazása, és (2) az ICT használata az üzleti folyamatokban, a dél-alföldi cégek ICT készségeinek hiányosságát és a nemzetközi pályázati és információs forrásokhoz való hozzáférést célozva. Ez megtehető egy e-Szeged típusú kezdeményezéssel és/vagy ICT klaszter létrehozásával (lásd alább a benchmarkingra, ICT-re és e-business készségekre, kompetencia auditokra és az ebből következő készségek fejlesztésére és oktatására vonatkozó csomagot), annak érdekében, hogy megerősítse növekedésüket és versenyképességüket és felzárkózzanak az európai szintű Új Gazdaság fejlődéséhez.

Partnerségekhez és hálózatokhoz kapcsolódó szükségletek és hiányok

Az együttműködési és partnerségi lehetőségek növelésének szükségessége. A Dél-Alföld kulcsfontosságú vállalkozásainak szüksége van a támogatásra az új üzleti és marketing lehetőségek kifejlesztéséhez. Ahogy korábban kijelentettük, ez egy közös igény minden üzletfejlesztési felmérésben. A regionális cégek eléggé tisztában vannak az országos támogatási hálózatokkal, pályázatokkal és más országos szintű cselekvéssel. Azonban, kevés információjuk és még kevesebb hozzáférési lehetőségük van az EU forrásokhoz és EU partnerekhez. Ezért, a helyi cégek komoly érdeklődést mutattak az üzleti partnerségek, a hálózatokon keresztül vagy más módon megvalósított régiók közti együttműködés megalapítása iránt. A helyi cégek tevékenységeinek ilyen nemzetközivé tétele hozzájárulna a régió nemzetközi versenyképességéhez. A cégek meghatározták szükségletüket az intézkedések megkönnyítése érdekében, azért hogy az országos és nemzetközi pályázatokban, különösen az FP6/7 projektekben való részvételüket továbbfejleszthessék.

Kompetencia klaszterek szükségessége. A regionális cégek kifejezték ezen igényüket, mivel felfogták, hogy a kompetencia klaszterek megalapítása elő fogja segíteni az innovációs tevékenységeket. Ezenkívül azt is megértették a cégek, hogy egyenként nehéz lenne hozzáférniük az EU-s partnerségi lehetőségekhez. Ezért erős érdeklődést fejeztek ki a kompetenciáik és erőforrásaik klaszterbe szervezése, valamint közös szakmai érdekek alapján való üzleti hálózatba szerveződés iránt. A potenciális klasztereket meg kell határozni, létre kell hozni, és összekötni a helyi tudásközpontokkal – így az ilyen intézkedés másik hatása a tudásközpontok és a cégek közötti kapcsolatok fejlesztése lenne.

Ez a szükséglet szintén erős támogatásra lelt a kínálati oldal szereplői körében, akik felismerték a gyengeségeiket a KKV-kal való kapcsolatok kiépítésében. Más, újonnan csatlakozott országokban lévő régiók sokat fektettek a klaszter kezdeményezések fejlesztésébe és olyan EU által támogatott hálózatokban vettek részt, mint az ACENET.

Szükséglet a hídképző szervezetek integrált kínálatának megalkotására. Általánosságban a cégek értékelték a helyi vállalkozásfejlesztési szervezetek által nyújtott általános üzleti szolgáltatásokat. Mégis szükséges lépéseket tenni ezek átláthatóságának javítására és a közösségi vállalkozástámogatási kínálatához való hozzáférés megkönnyítésére. Néhány cég kifejezte érdeklődését az iránt, hogy a vállalkozások számára nyújtott különböző szolgáltatások a helyi infrastruktúra integrált szolgáltatáscsomagjaként jelenjenek meg (pl. egy közös portál, ami felsorolja az összes szolgáltatást), illetve hogy a regionális szereplők (kutatás – üzlet – BSO) számára partnerkereső eseményeket szervezzenek. Figyelembe kell venni, hogy az EU régiók is hasonló kezdeményezéseket tesznek – például a francia Languedoc Roussillon régió mostanában fejlesztette ki a Montpellier123 informatikai programot, amely a helyi egyetemek integrált kínálatát juttatja a cégekhez. Az ilyen programok általános támogató szolgáltatásokként vagy szektor-specifikus tevékenységként vihetők végbe. Más, újonnan csatlakozott országokban lévő régiók sokat fektettek be fejlesztő és koordináló hídképző szolgáltatásokba.

Az innovációs tudatosság fejlesztésének szükséglete (transzverzális szükséglet csomag)

Az alábbi szükségletek transzverzálisak, azaz sok, a helyi cégek által kifejezett szükséglet csoport szempontjából lényegesek.

Nemzetközivé váláshoz való segítségnyújtás igénye. A cégek szeretnék fejleszteni tudásukat a nemzetközi vásárokról, konferenciákról és üzletfejlesztési eseményekről. Másrészt, egyszerűen az információ szolgáltatása nem elégséges – a cégeknek segítségre van szükségük a kereskedelmi vásárokon való részvételük megszervezéséhez. Ez a kérdés nagyon is kapcsolódik a klaszter cégek/kompetenciák kérdéséhez: a segítségnyújtás a nemzetközivé váláshoz történhetne vállalkozási klaszterek számára az egyénienkénti segítség helyett. Olyan speciális technológiai partnerségi projektek esetében is, mint a Craft/Eureka, érdekes utat jelentene a regionális szinten történő intenzívebb reklámozás.

A regionális innovációs kultúrák fejlesztésének szükséglete. A Dél-alföldi Régió sok hagyományos cége keveset tud az innovációs kérdésekről és az innováció előnyeiről az üzleti növekedésben, míg más társaságok már beépítették az innovációs stratégiát a fejlesztési tervükbe. A kérdőív eredményeinek részletes elemzése lehetővé tette a tanácsadók számára, hogy olyan cégosztályozási rendszereket fejlesszenek ki, melyek alapul szolgálnak a megfelelő szükségletekhez igazodó innovációs tudatosság fejlesztéséhez (pl. haladó, kezdő, stb.).

A tudatosság fejlesztése lehetővé fogja tenni, hogy a Dél-alföldi Régió elkészítse az innovációs stratégia más intézkedéseinek hatékony végrehajtását. Különböző tevékenységek kapcsolódhatnak az innovációs tudatosság fejlesztéséhez, mint például a benchmarking vagy az innovációhoz kapcsolódó információs események. Az ilyen tevékenységek a hídképző szervezetek által többé-kevésbé

könnyen megvalósíthatóak – például a benchmarking eszköz lehetőség szerint a régió belüli és kívüli vállalati klaszterrel való munkát igényel. Lehetséges, hogy adódnak majd az ilyen akciók magas költségét elkerülő megoldások – például sok EU régió/szervezet hajtott végre az Európai Bizottság által társfinanszírozott innovációhoz kapcsolódó projektet, az EU internetes oldalainak átnézése szolgálhat alacsony költségű információval ilyen eszközökről és végrehajtásukról.

A kutatók és hallgatók innovációs és üzleti kérdésekkel kapcsolatos tudatosságának fejlesztésének igénye. Az ilyen innovációs és üzleti kérdéseket érintő tudatosság fejlesztő akciókat kutatók/hallgatók számára szervezett szemináriumokon és workshopokon keresztül lehet véghezvinni, melyek elősegítik, hogy a kutatással, fejlesztéssel foglalkozók jobban megértsék a cégek szükségleteit. Következésképp az ilyen tudatosság fejlesztő akciók több, fent leírt intézkedés végrehajtásához fognak hozzájárulni.

Új innovatív cégek létrehozása/vonzása.

A fent leírt szükségletek főleg a már létező dél-alföldi cégek erősítését szolgálják. Azonban nem szabad elfelejteni, a regionális gazdasági bázis két másik fejlesztési módját:

- Belső beruházás vonzása.
- Új cégek alapítása a régióban.

Az alábbi két javaslat a szaktanácsadók által észlelt szükségletet fejezik ki.

Egy sor regionális szintű közvetlen külföldi befektetési iroda létrehozásának és stratégiai keretprogram kifejlesztésének szükségessége a technológiaorientált befektetők Dél-Alföldre vonzásának érdekében. A helyi cégeket foglalkoztatja ez a kérdés, mivel például integrálhatók lennének egy beszállítói láncba a technológiaorientált befektetők számára, létrehozva ezzel egy bázist a Dél-Alföldön. Ez különösen néhány terület nagy technológiai potenciálját figyelembe véve fontos, mint a biotechnológia, az élelmiszeripar vagy a műszaki terület.

Spin-off program létrehozásának szükségessége a régióban. A Dél-alföldi Régió erős technológiai bázissal rendelkezik: néhány, a szaktanácsadók által megkérdezett kutató megerősítette, hogy ismernek olyan embereket, akik hajlandók és képesek cégek alapítására. Segítené, ha a Dél-alföldi Régió olyan speciális spin-off programot vinne véghez, amely a technológia-alapú beindítást célozná, különösen, ha figyelembe vesszük, hogy a válaszoló K+F központok 72%-a kifejezte hajlandóságát a spin-off cégek létrehozására. Ez a program a jogi és pénzügyi gátló tényezők elemzésével kezdődne, mivel ezek korlátozzák a központok spin-off cég létrehozási képességét.

Alább javasoljuk:

- céltáblázat, mely magába foglal minden fent említett szükséglet kategóriát
- a céltáblázat alapján kidolgozott regionális innovációs stratégiát

VII. EREDMÉNYEK, AKCIÓTERVEK

Innovációs kapacitások és versenyképesség a Dél-Alföldön

Humán erőforrás fejlesztés

A műszaki képzés fejlesztése

- Szegedi Egyetem Műszaki Karának megalapítása
- Kommunikáció elősegítése a felsőoktatási intézmények és az üzleti szféra között (fórum, konferencia), diplomások biztosítása a vállalkozások számára, üzleti igényeknek megfelelő új kurzusok indítása
- Középfokú szakképző intézmények és vállalkozások közötti kommunikáció elősegítése (fórum, konferencia), szakképzett munkaerő biztosítása
- Szakképzés elősegítése a vállalatoknál

Szakember csereprogram a kutatói és üzleti szféra között

- Mobilitási program felállítása, melynek segítségével a kutatók eltöltenek adott időt az üzleti életben és szakmai segítséget nyújtanak a vállalkozások K+F programjaihoz
- Mobilitási program felállítása amely a vállalkozásokban dolgozó szakemberek számára lehetővé teszi hogy eltöltsenek egy adott időt egy kutatói csoportban, ezáltal biztosítva jelenlétüket kooperációs és szerződéses K+F projektekből
- Szakmai gyakorlat program hallgatók számára

Tréning innovációs menedzserek részére

- Innováció és innováció menedzsment szakirány létrehozása a FOI-ben
- Posztgraduális program az egyetemeken
- Üzleti szakemberek számára tréning program felállítása
- Tréning program üzleti támogató szervezetek részére

Intézményi és infrastrukturális fejlesztések

Vállalkozói központ alapítása

- A kenti Enterprise Hub lehetne a modellje egy hasonló intézménynek a Dél-Alföldön.
- Termék-fejlesztési központ létesítése

Technológiai központok (inkubátor) kialakítása

- Élelmiszer-biztonsági technológiai központ létrehozása Szentesen
- Biotech/Meditech technológiai központ megépítése Szegeden az Élet és Tudomány háromszögben.
- Anyagtudományi/nanotechnológiai központ üzleti koncepciója és annak létrehozatala
- A technológiai központok marketing programja

Innovációs támogató irodák kialakítása

- TLO alapítás az SZTE, TSF, KE, SZBK, GKI-nál
- IRC regionális iroda kialakítása
- regionális BIC alapítása
- regionális szabadalmi irodák
- partnerségi program a TLO és EU partnerek között.

„Innovációs Info Pont”-ok felállítása

- Kontakt helyeket kellene felállítani Szegeden, Kecskeméten, Békéscsabán amelyek innovációs témában információt szolgáltatnak
- További kontakt helyek definiálása (pl.. Szarvas, Baja)

FDI támogató iroda létesítés

- FDI támogató iroda létesítése, amely segíti az FDI-t a régióban, különös hangsúllyal az innovatív befektetőkre
- Ipari parkok részére kapcsolatfejlesztő programok

Az e-business kapacitás fejlesztése

- A szélessávú telekommunikációs infrastruktúra fejlesztése
- A KKV-k hozzáféréseinek javítása a szélessávú telekommunikációhoz
- Az e-business előnyeinek tudatosítása

Innováció tudatosság fejlesztése az üzleti életben

KKV-k nemzetköziesítése

- Nemzetközi vásárokról információt biztosítani és számukra a részvételt megkönnyíteni
- Fő nemzetközi vásárokon regionális standot szervezni
- Külföldi szakmai partnerkeresési együttműködési, tapasztalatszerzési utak szervezése (Business Mission)
- Üzletembereknek nyelvórát biztosítani

Regionális innovációs kultúra fejlesztése

- Regionális Innovációs Díj meghirdetése különböző kategóriákban évenként.
- A régió érdekérvényesítő képességének a fejlesztése
- Ön-auditok végzése
- Benchmarking

Projekt fejlesztés

- Innovatív projekt fejlesztésének elősegítése, főleg a KKV-nál, különös hangsúlyt fektetve a kutató intézetekkel való együttműködésre.
- Szakmai segítség biztosítása projekt fejlesztésben vállalkozások részére (utalvány rendszer) – Projekt fejlesztési kedvezmény meghirdetése
- Nemzeti pályázatokban való részvétel elősegítése
- Nemzetközi pályázatokban való részvétel elősegítése különös hangsúllyal az FP6 programra

Információ terjesztés

- Konferenciák, szemináriumok, workshopok szervezése innovációs témakörben
- Pályázati információk, események közvetlen elérhetősége

Spin-off program

- Lehetséges spin-off-ok azonosítása
- Támogató programok fejlesztése
- Technikai és pénzügyi segítség a spin-off cégek alapításhoz
- Szemináriumok, workshopok szervezése kutatóknak (vagy diákoknak) innovációs és üzleti témakörben.
- Spin-off klub alapítás

Hálózatok

Klaszterek azonosítása

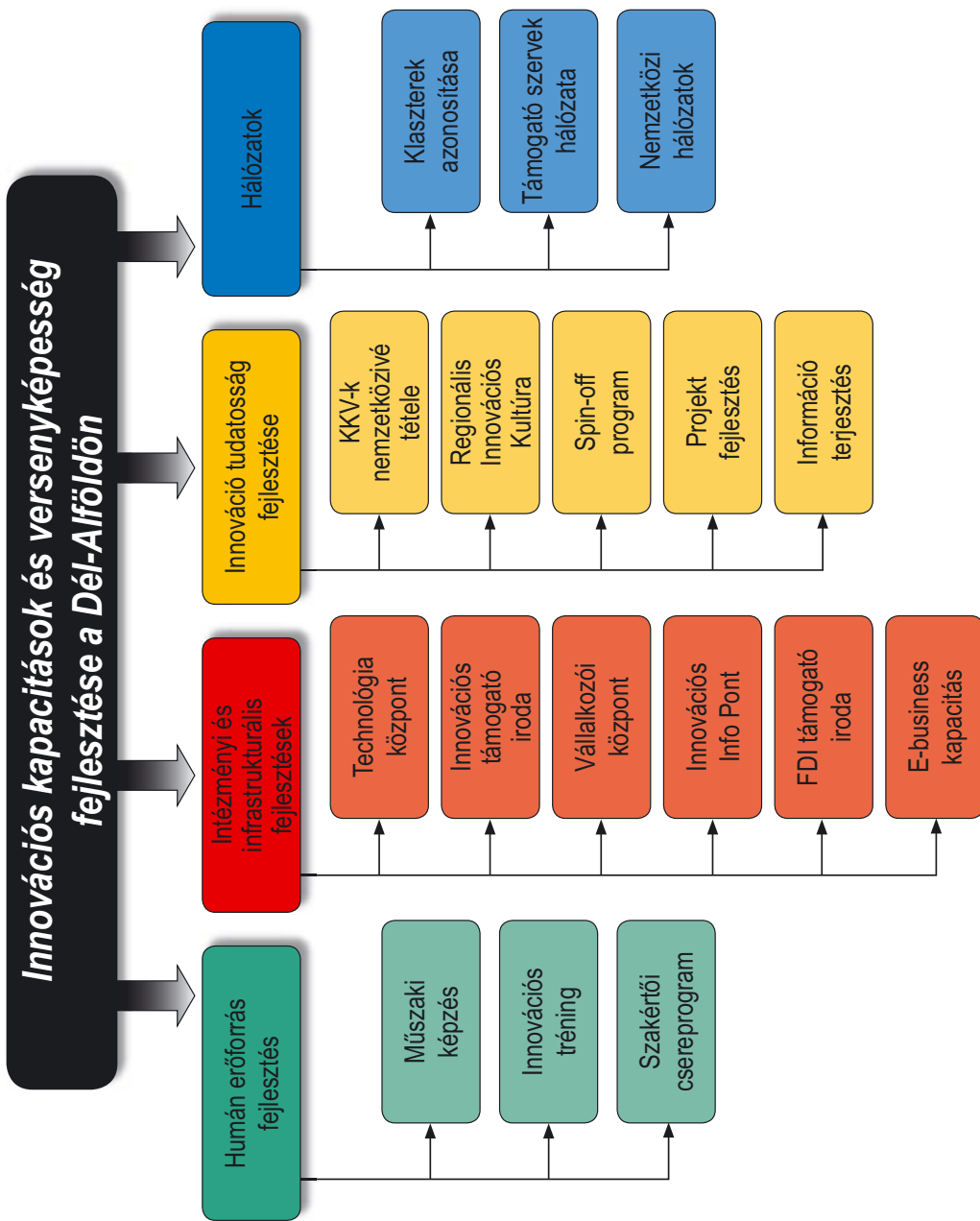
- Közös szakmai érdeken alapuló üzleti hálózatok definiálása
- Lehetséges klaszterek azonosítása, kapcsolatuk a helyi tudás centrummal
- Biotech-biomed tudás klaszter létesítése a Biopolisz alapján.
- ICT tudás klaszter létesítése eSzeged alapján
- Gépipari klaszter létesítése a régióban

Üzleti támogató szervek hálózata

- Üzleti támogató szervezetek szolgáltatásainak, mint integrált szolgáltatások bemutatása a KKV-k számára
- Regionális ITC hálózatok kiépítése
- Regionális szereplők számára partnerkeresési rendezvények szervezése
- Innovációs és Technológiai Tanácsadó Hálózat felállítása
- A régióban működő feltalálók hálózata

Nemzetközi hálózatokhoz való hozzáférés

- Régiók (hazai és külföldi) közötti együttműködés létrehozása
- Interreg projektek fejlesztése
- Nemzetközi hálózatokban való részvétel támogatása az összes résztvevő számára
- A megyei és városi, testvérmegyei és – városi kapcsolatok kihasználása
- A régióból származó, külföldön élő, az innovációhoz kapcsolódó személyek (kutatók, mérnökök, üzletemberek) hálózata

1. Euroregionális Innovációs Koncepció

A Dél-alföldi Régió felismerte, hogy nem minden probléma oldható meg helyi szinten. Határokkal körülvett régióként, a határon átnyúló együttműködés elengedhetetlen. A Dél-Alföld és a Regionális Fejlesztési Ügynökség koordinációja alatt és az Oktatási Minisztérium segítségével 2002-ben elkezdődött az Eurorégiós Innovációs Koncepció kidolgozása. A projekt célja, hogy az innovációt szélesebb körben elterjessze a Duna-Tisza-Maros-Körös (DKMT) Eurorégióban a magyar és román határ mentén, az Európai Unió által támogatott Regionális Innovációs Stratégia alapján. Feladata az innovációhoz kapcsolódó információ szabad áramlását elősegítő tevékenységek támogatása.

Ez a projekt sikeresen befejeződött, így most a feladat a projekt ötleteinek és koncepciójának megvalósítása. A rendelkezésre álló PHARE CBC és Interreg támogatások lehetővé fogják tenni a régió számára, hogy megvalósítsa az elkészített stratégiai dokumentumban megfogalmazott célokat.

2. A Dél-Alföldi Regionális Innovációs Stratégia: „Következő lépések”

- A stratégia és akcióterv kommunikálása és elterjesztése az összes szereplő felé, különös tekintettel a KKV-kra, üzleti tanácsadókra és kutató központokra.
- Az akcióterv és a mintaprojektek végrehajtása.
- Erőforrások biztosítása (humán és pénzügyi) a projekt végrehajtásához.
- Új projektek, kísérletek és partnerségek fejlesztése
  - Új kísérletek előkészítése: EU RIS NAC projekt végrehajtási támogatás a mintaprojekteknek. 2/3 megfelelő projekt meghatározása és a támogatási stratégia elkészítése (feladatok, finanszírozási szükségletek, partnerségek, költségvetés, eredmények, stb.)
  - Projektek kifejlesztése a Nemzeti Innovációs Alap támogatásával
  - A mintaprojektek elkészítése és (szükség esetén) újratájolása, hogy bekerüljön a nemzeti ERDF strukturális alapok programok/intézkedések közé.
- A működés ellenőrzése és értékelése
- A folyamatban levő projektek vezetésének biztosítása és a RITTS Innovációs stratégiai partnerség életre keltése.
  - A regionális innovációs stratégia fejlesztésének folytatása. „Ne engedd a kezdeményezést elhervadni!” – az Irányító csoport fenntartása.
  - A regionális innovációs hálózat, a KKV-k részvételének és a kutató szervezetek életre keltése és megerősítése.

- A partnerség építés és a regionális hálózatépítés (külső és belső) erősítése:
  - Kent megyével való partnerségi munka erősítése
  - Tematikus hálózatok
  - Interreg
  - Hálózat a magyar RITTS régiókkal
  - Az IRC/IRE erőforrások mobilizálása és használata
  - Hozzájárulás a releváns hírlevelekhez, legjobb gyakorló hálózatokhoz
  - 6FP projektekhez való hozzáférési törekvések támogatása
  - A regionális partnerek és KKV-k közti abszorpciók kapacitások fejlesztése

- Proaktív stratégia és partnerség fejlesztés: törekvés az új projekt lehetőségek azonosítására.

A REGIONÁLIS INNOVÁCIÓS STRATÉGIA MEGVALÓSÍTÁSÁNAK EREDMÉNYEI 2005-BEN

Dél-alföldi Regionális Innovációs Ügynökség (RIÜ)

A DARFT Kht. vezetésével 2005. január 1.-től kezdődően, Regionális Innovációs Ügynökség kezdte meg működését a Dél-alföldi Régióban a Nemzeti Kutatási és Technológiai Hivatal támogatásával. A 8 dél-alföldi szervezet által létrehozott konzorcium a regionális folyamatok összehangolására, innovációs hálózatok szervezésére, nemzetközi innovációs kapcsolatok erősítésére, valamint innovációs szolgáltatások nyújtására, ezek rendszerbe integrálására szerveződött együttműködés. Összességében kijelenthető, hogy a Regionális Innovációs Stratégia számos területén ért el eredményeket már egyetlen év alatt is, ezért ennek továbbfejlesztésével reális cél lehet a Dél-alföldi Régió gazdasági fejlődésének növekedési pályára állítása is.

A Dél-Alföldi Regionális Innovációs Ügynökség gesztor szervezetként felhasználja hazai és nemzetközi projekt-, illetve hálózatmenedzselési tapasztalatait, az innováció támogatásában vállalt szerepe hosszú távra nyúlik vissza (2004-ben zárult az igen széles partneri hálózatra épülő Regionális Innovációs Stratégia projekt). A Regionális Innovációs Ügynökségben konzorciumvezetőként hálózatszervezési és koordinációs tevékenységein túl regionális szakmai programok, innovációs rendezvények szervezésében, regionális innovációs pályázati programok menedzselésében, innovációs képzési programok lebonyolításában vesz részt. A RIÜ kiemelt célkitűzésként határozta meg az innováció és a kutatás-fejlesztés terén a regionális együttműködés erősítésének szükségességét. Az ellátott funkciókat három csoportba sorolhatjuk az alábbiak szerint:

1. Együttműködés a kutatói szférával

Célunk, hogy minél pontosabb és naprakészebb információkkal szolgáljunk a kutatói szférában rendelkezésre álló kapacitásokról, valamint a jelenleg folyó kutatási tevékenységekről és ezek eredményeiről.

2. Együttműködés a vállalkozói szférával

Célunk, hogy az innovációval kapcsolatos regionális adatbázist, regionális pályázatokat minél több régióbeli vállalkozás tudja hasznosítani tevékenységének fejlesztése, bővítése során.

3. Finanszírozási lehetőségek nyújtása az innovációs tevékenységekhez

Célunk az innovációs tevékenységhez szükséges források (Innovációs Alap keretében rendelkezésre álló források, kockázati tőke, egyéb finanszírozási lehetőségek) feltárása illetve kialakítása.

A Dél-alföldi Regionális Innovációs Ügynökség konzorcium tagjai:

DARFT Regionális Fejlesztési Ügynökség Kht. konzorciumvezető (www.del-alfold.hu)

Bács-Kiskun Megyei Vállalkozásfejlesztési Alapítvány (www.bacs-lea.hu)

BIOPOLISZ Szegedi Innovációs Szolgáltató Kft. (www.biopolisz.hu)

Dél-alföldi Bio-Innovációs Centrum Kht. (DABIC Kht.)

Duna-Tisza Regionális Fejlesztési Rt. (www.dutireg.hu)

Epigramma Szolgáltató Kft. (www.epigramma.hu)

Halászati és Öntözési Kutatóintézet (www.haki.hu)

Magyar Innovációs Szövetség (www.innovacio.hu)

Tevékenységek:

A Regionális Innovációs Ügynökség alapvető célja a Dél-alföldi Régió összes meghatározó innovációs szereplőjének egyetlen hálózatba történő összefogása. Így a RIÜ

- biztosítja az innovációs projektek megvalósításához az információk áramlását,
- aktualizálja a Regionális Innovációs Stratégiát,
- finanszírozási lehetőségeket kutat fel, forrásokat szervez az innovatív vállalkozások számára,
- közreműködik az innováció ösztönzését célzó pályázati programok koordinálásában, menedzsment feladatainak ellátásában,
- nemzetközi programokat kezdeményez a regionális innováció előmozdítására,
- regionális innovációval kapcsolatos adatbázist alakít ki a régióban fellelhető innovációs szolgáltatókról,
- rendszeresen végzi a régió innovációs tevékenységének felmérését, elemzését és értékelését, részt vesz a legjobb gyakorlatok átvételében, illetve terjesztésében,
- a régió innovációs eredményeinek és saját innovációs szolgáltatási tevékenységének széleskörű megismertetése céljából rendszeres kommunikációs tevékenységet végez, workshop-okat tart, igény esetén a RIÜ innovációs hírleveléből, honlapjáról, illetve Innovációs Infopont irodákból szerezhetnek további információkat az érdeklődők,
- az innovációs ismeretek terjedése érdekében támogatott innovációs képzéseket tart a régióban, Vállalkozási innovációs alapismeretek címmel tematikus napokat, Innovációmenedzsment a gyakorlatban címmel tanfolyamot szervez, illetve a Szegedi Tudományegyetemmel együttműködve akkreditált innovációs képzés kialakítására törekszik.

A Regionális Innovációs Ügynökség az innovációs hálózat bővítéséhez további olyan partnerek jelentkezését is várja, akik társult tagként nyitottak lennének innováció-orientált tevékenységüket a regionális innovációs hálózathoz kapcsolódóan, a résztvevő partnerekkel együttműködve végezni.

Eredmények példaként:

Tematikus szakmai napok, innovációs képzés

A Dél-Alföldi Regionális Innovációs Ügynökség egyik kiemelten fontos feladatának tekinti az innovációs ismeretek nyújtását, és ennek keretében a DARFT Kht. a Szegedi Tudományegyetem Innovációs Igazgatóságával közösen innovációs projektek menedzselésében segítő képzéseket indít.

Az Ügynökség számára teljesen kézenfekvő volt, hogy a képzésekhez a Szegedi Tudományegyetemtől kérjen segítséget, hiszen a régióban ez az egyetlen felsőoktatási intézmény, amelyben már hagyománya van az innovációs oktatásnak, az innováció-kutatásnak és a találmányok hasznosításának.

Az Ügynökség és az Egyetem képzési elképzelései alapvetően két nyomvonalon haladnak. Az egyik „Vállalkozási innovációs alapismeretek” címmel induló egynapos képzést jelent, amely – mint a címből is kiderül – egy alapvető tájolást ad a fenti kérdésekben és esettanulmányokkal teszi kézzelfoghatóvá az átadott ismereteket.

Ezek a szakmai napok az innovációs intézményrendszer munkatársainak és a vállalkozások széles körének ajánlottak. Ennek keretében olyan információk hangzanak el – innovációs rendszerek és intézmények, szellemi tulajdon védelme, szabadalmi eljárásrend, innováció finanszírozás, kockázati tőke, innovációs pályázatok és projektmenedzsment, tudásalapú vállalkozások indítása, stb. témákban –, amelyeknek hasznát veszi minden olyan vállalkozás, amely vásárolt technológiával dolgozik, vagy maga is fejleszt terméket, technológiát kisebb-nagyobb mértékben.

Az alapvető ismeretek átadásán túllépve 2005-ben egy tanfolyam jellegű, hat napból álló képzés is útjára indult „Innovációmenedzsment a gyakorlatban” címmel, amely az innováció iránt komolyabban érdeklődő, alapismeretekkel már rendelkező, vagy ténylegesen ebben dolgozó szakembereknek ajánlott.

Az egynaposhoz hasonlóan ez a képzés is áttekinti az innováció fontos kérdéseit, de itt már minden témának külön nap jut, így ez lehetővé teszi annak mélyebb feltárását, egy-egy kérdés több oldalról való körbejárását.

A szervezők fontosnak tartják, hogy mind az egynapos, mind a hosszabb képzéseken az előadásokat kötetlen beszélgetések kövessék, ahol a résztvevők konkrét kérdésekre, őket leginkább érdeklő dolgokra kaphatnak választ.

Innovációs projektek generálása, pályázatok előkészítése

A DARFT Kht. az innovációs tevékenység elősegítése céljából aktívan közreműködött innovációs tárgyú projektötletek feltárásában, az azok megvalósítását célul kitűző pályázatok előkészítésében.

Ehhez kapcsolódott a következő három pályázat elkészítése:

- a) FP6-INNOV-6-NET BioCluE Networking activity for Biotechnology Clusters in Europe – Hálózatépítés biotechnológiai klaszterek között Európában c. projekt

A projekt a résztvevő biotechnológiai klaszterek átfogó elemzésével kezdődik. A tanulmány megvizsgálja minden egyes résztvevő klaszter jellemzőit, figyelembe véve annak fejlettségi fokát. Ezzel párhuzamosan meghatározza a fejlesztési lehetőségeket, amit a résztvevő partnerek alkalmazhatnak.

A következő lépésben a piac és a technológia jövőbeli fejlesztésének a lehetőségeit tanulmányozzák át. A tanulmányokat, elemzéseket figyelembe véve minden egyes klaszternél meghatározásra

kerülnek azok az elemek, amelyek a „jó-gyakorlat”-ként adoptálhatóak a többi klaszternél is. A „jó-gyakorlat” kiválasztásának az elvénél figyelembe veszik a klaszterek különböző fejlettségi szintjeit.

Ezt követően – kísérleti fázisban – az elemzés eredményeiről egy közös program készül, valamint eu-politikai ajánlás. Így olyan innovációra koncentráló fejlesztő tevékenységek szülehetnek, amelyeket továbbítanak a különböző hatóságoknak a helyi szinttől az európai szintig.

A projekt végterméke egy minőségi szinten kidolgozott eu-politikai ajánlás tervezet, valamint a „jó-gyakorlat” alkalmazási lehetőségei a klaszter fejlődés valamennyi stádiumára érvényesen. A konzorcium tagjai tisztában vannak azzal a ténnyel, hogy nem lehet általános igazságokat megállapítani az összes eltérő fejlettségi szintekre. Ugyanakkor a helyi sajátosságokat is figyelembe kell venni, amelyek biztosan különbözőek minden egyes partner esetében.

A magas minőségi szinten működő konzorciumok a releváns tevékenységek modellezésére megfelelően biztosíthatják azt, hogy minőségi tudás kerüljön átadásra. A projektben résztvevő néhány klaszter az európai rangsorban előkelő helyet tölt be, ugyanakkor a projektbe kevésbé fejlett klaszterek is bevonásra kerültek. Ez annak érdekében történt, hogy az alacsonyabb fejlettségi állapotú klaszterek számára is lehetővé váljon a „jó-gyakorlat” átvétele.

A projektben résztvevő különböző országok, és különböző szinten lévő klaszterek jó alapot tudnak adni ahhoz, hogy egy átfogó releváns, tanulmány jöjjön létre európai uniós és globális szinten egyaránt, különös tekintettel a nemzetközi kapcsolatépítésre.

Valamennyi információ egy adatbázisban kerül összegyűjtésre, amelyre a projekt kísérleti szakaszában (WP5) lehet hivatkozni. A projekttel kapcsolatos valamennyi tevékenység és a különböző munkaértekezletek jegyzőkönyvei, leírások ezekbe az adatbázisokba kerülnek rögzítésre. Az elkészült adatbázist a projekt partnerek egymás közötti kommunikációs eszközként használhatják, mint egy tanulási platformot.

A dél-alföldi bio-klaszter tagjai

- Dél-Alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség konzorcium vezető
- Szegedi Tudomány Egyetem
- Szegedi Biológiai Kutató Központ
- BIOPOLISZ KFT.

Projektben résztvevők listája:

Szám:	Résztvevő szervezet neve:
1 (koordinátor)	Chamber of Commerce of Milan (I)
2 (tudományos koordinátor)	Polytechnic of Milan School of Management (I)
3	Bioindustry Park (I)
4	East region biotech Initiative – Cambridge (UK)
5	University of Dundee (UK)
6	Chambre de Commerce de l'Essène (F)
7	Heidelberg Technology Park (D)
8	Munich Gruender Regio (D)
9	Biotech Valley (SE)
10	Aarhus (DK)
11	South Moravian Innovation Centre (Cz)
12	South Great Plain Regional Development Agency (H)

b) FP6-2004-KNOW-REG-2 Region of Knowledge II. A tudás átadási rendszer szerepe a hatékony regionális kutatás-fejlesztési beruházásokban c. pályázat (KnoTS)

A projekt célja, egy átfogó EU-politika fejlesztés támogatása, amely hozzájárul az Európai Kutatási Térség (ERA) alapjainak megerősítéséhez azáltal, hogy fókuszál a tudástranszfer rendszerekbe történő befektetések megtérülésének növelésére. A kutatás-fejlesztés tekintetében az innovációra és a javak fenntartható létrehozására, fejlesztésére a tudás átadási rendszer (KTS) olyan eszköz, amely megerősíti és ösztönzi a tudományos technológia köz- és magán szektorának területén a születő tudást, amit regionális és nemzeti politikák is támogatnak. A regionális hatóságoknak nagyon fontos megtalálni a leghatékonyabb módot a befektetésekre a szűkös anyagi forrásaik mentén. Annak érdekében, hogy megerősítsék és biztosítsák a magánbefektetők támogatását, különböző ösztönző rendszereket vonnak be a kutatás-fejlesztési tevékenységekbe.

A projekt célkitűzése kidolgozni egy hatékonyabb regionális stratégiát olyan befektetésekre, menedzsmentre, amely gazdasági haszonnal járó üzleteket ösztönöz. Valamint cél az is, hogy az üzleti szféra fokozza a kutatás-fejlesztésbe történő befektetéseit, illetve, hogy a kutatás-fejlesztés területén képesek legyenek még innovatívabbak lenni. A különböző EU-s régiók más és más fejlettségi szinten állnak más GDP-vel rendelkeznek, ami természetesen azt is jelenti, hogy a tudás átadási rendszerek (KTS) is mások minden egyes partner esetében. A régiókat ügynökségek, egyetemek és egyéb helyi munkacsoportok képviselik.

Az együttműködő tevékenységek 3 fázisa:

1. Módszerek alkalmazása és kifejlesztése, számadatok elemzése, értékelése egy átfogó és egymással összemérhető tudás átadási rendszer (KTS) portfólió kialakítása, a különböző partner régiók segítségével. A kritikus sikerfaktorok meghatározása, feltüntetve a szerkezeti és kulturális akadályokat. Az elemzett adatok segítségével teljesítmény indikátorok is eredeztetve lesznek.
2. A hipotetikus felállított „jó-gyakorlat”-ok tesztelése. Minden egyes régió által vezetett helyi sajátosságoknak megfelelő jó-gyakorlat kiválasztása és ennek kísérleti tesztjének bemutatása, elemzése, megvizsgálása a partner régiókban. Ennek kapcsán a mentorálásnál szakember-csere illetve a tudás átvételhez „iker” partner kapcsolatok kialakítása történik.
3. Egy új regionális politikai ajánlás kidolgozása, ennek megfogalmazása és kommunikációja nemzeti és Unió szinten egyaránt.

A Dél-Alföldi Regionális Fejlesztési Ügynökség minden egyes munkacsomag tevékenységében részt vesz.

Projektben résztvevők listája:

Szám:	Résztvevő szervezet neve:
1 (koordinátor)	South East England Development Agency (UK)
2	University of Surrey (UK)
3	Rogaland County Council (N) NB. working with Ost & Vest Agder as de facto SW Norway
4	South Great Plain Development Agency (H)
5	Marshal Office of Malopolska Region (PL)
6	VÁTI Hungarian Public Non-profit Company for Regional Development and Town Planning (H)
7	Generalitat Valenciana (ES)
8	Noord-Brabant (NL)

c) FP6-2004-KNOW-REG-2 Region of Knowledge II. – Regionális Kutatási Völgy (RRV) c. pályázat

A Regionális Kutatási Völgy projekt, megkísérli megtervezni és kifejleszteni azt a gyakorlati eszközrendszert, amelyen keresztül az európai regionális fejlesztési ügynökségek kifejleszthetik, hatékonyabbá tehetik kutatási partneri kapcsolatukat a regionális kutatási központokkal.

Ez az eszközrendszer megpróbálja meghatározni a kritikus érintettek körét regionális szinten, akiknek nehézséget okoz mobilizálni humán- és pénzügyi erőforrásaikat, amelyek segítségével a sorozatosan felmerülő akadályokat le tudnák győzni.

Az akadályok sokrétűek lehetnek, például: kormányzati ügyek, kapcsolatrendszerek kérdése, vállalkozási képesség hiánya, pályázatokhoz való hozzáférés hiánya, kapcsolatok hiánya, kutatás fejlesztés eredményeinek közzétételének hiánya, szellemi tulajdon védelme, tehetséggondozás.

A kutatási kapcsolat kialakításának célja, hogy regionális szinten megteremtse egy összefüggő kutatás és innovációs rendszert 3 ciklusban. A ciklusok a következőképpen jellemezhetőek:

- kutatási bemenet (1 ciklus),
- innovatív ötlet feldolgozása üzleti lehetőség irányába (2. ciklus),
- az üzleti eredményeknek megvalósítása (3. ciklus).

Projektben résztvevők listája:

Szám:	Résztvevő szervezet neve
1 (koordinátor)	Langhe Monferrato Roero
2	Jyväskylä Regional Development Company Jykes Ltd.
3	South Great Plain Regional Development Agency
4	Agenzia per la promozione e lo sviluppo sostenibile dell'area metropolitana di Milano s.p.a.
5	Brussels Enterprise Agency
6	Asociación EUROBULEGOA Agencia Vasca para el desarrollo de la I+D International
7	Oost Nederlands
8	Agencia de Innovacion y Desarrollo de Andalucia
9	European Association of Development Agencies
10	Roskilde University

Felelős kiadó
Gyulai Tamás
ügyvezető igazgató

Dél-Alföldi Regionális Innovációs Ügynökség

6720 Szeged, Oroszlán u. 2.

Tel.: +36 62 558-620

Fax: +36 62 558-629

E-mail: innovacio@del-alfold.hu

Honlap: www.darinno.hu

Teljes körű információt kaphatnak a www.del-alfold.hu,
és a www.darinno.hu weboldalakon, valamint a következő elérhetőségeken:

Gulyás Anett

Projekt menedzser
DARFT Kht.

6720 Szeged Oroszlán u. 2.
e-mail: gulyas@del-alfold.hu
tel: 62/549-597

Bullás Mónika

Projekt menedzser
DARFT Kht.

6720 Szeged Oroszlán u. 2.
e-mail: bullas@del-alfold.hu
tel: 62/549-598

Jelen kiadvány elkészítését a Nemzeti Kutatási
és Technológiai Hivatal döntése alapján
a Kutatási és Technológiai Innovációs Alapból
származó támogatás felhasználásával finanszíroztuk